

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav správních a sociálních věd**

Analýza výdajů na lesní hospodářství ve vybrané obci

Tereza Králová

**Bakalářská práce
2019**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza Králová**
Osobní číslo: **E16300**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Veřejná ekonomika**
Název tématu: **Analýza výdajů na lesní hospodářství ve vybrané obci.**
Zadávací katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je analýza výdajů zvoleného města na hospodaření v městských lesích. Práce se zaměří na strukturu vynakládaných prostředků, jejich environmentálních a případně i dalších efektů v kontextu udržitelného lesního hospodaření. Výstupem práce bude zhodnocení pro případný potenciál pro dosažení úspor.

Osnova:

- Vyhledání a analýza struktury prostředků vynakládaných na lesní hospodářství.
- Vyhodnocení způsobu lesního hospodaření z hlediska udržitelnosti.
- Komparace struktury vynaložených prostředků s požadavky na udržitelnost
- Závěry a doporučení, zhodnocení kompatibility struktury výdajů s principy udržitelnosti.

Rozsah grafických prací: –
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BOWYER, Jim L., Rubin SHMULSKY a John G. HAYGREEN. Forest products and wood science: an introduction. 5th ed. Ames, Iowa: Blackwell, c2007. ISBN 978-0-8138-2036-1.
ČAMROVÁ, Lenka. Ekonomie a životní prostředí: nepřátelé, či spojenci?. Praha: Alfa Publishing, 2007. ISBN 978-80-86851-69-3.
HADRABOVÁ, Alena. Veřejná správa životního prostředí. Praha: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1407-9.
KLAUS, Václav. Modrá, nikoli zelená planeta: co je ohroženo: klima, nebo svoboda?. Praha: Dokořán, 2007. ISBN 978-80-7363-152-9.
PROUSEK, Jozef a Gabriel ČÍK. Základy ekologie a environmentalistiky. 3. vyd. Bratislava: Nakladateľstvo STU, 2011. ISBN 978-80-227-3601-5.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Robert Baťa, Ph.D.

Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: 3. září 2018

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2019

doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. září 2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval/a samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil/a, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 4. 2019

Tereza Králová

PODĚKOVÁNÍ:

Touto cestou bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Robertu Baťovi, Ph.D., za cenné rady a odbornou pomoc, jež mi poskytoval po celou dobu psaní mé bakalářské práce. Taktéž bych chtěla poděkovat vedoucímu Městských lesů Litomyšl Ing. Petru Novákovi za ochotu a poskytnutí informací o městských lesích. Největší poděkování však přísluší celé mé rodině, která mě po celá léta studia podporovala.

ANOTACE

Cílem práce je analýza výdajů zvoleného města na hospodaření v městských lesích. Práce se zaměří na strukturu vynakládaných prostředků, jejich environmentálních a případně i dalších efektů v kontextu udržitelného lesního hospodaření. Výstupem práce bude zhodnocení pro případný potenciál pro dosažení úspor.

KLÍČOVÁ SLOVA

Lesní hospodářství, Životní prostředí, Litomyšl, Výdaje

TITLE

Analysis of forest management expenditures in a selected municipality

ANNOTATION

The purpose of this work is to analyse the economy management of city's forests expenses for the designated city. This document will focus on a structure of the resources expended, their environmental and other possible effects within the context of sustainable woodland management. The result of this piece will be an evaluation of the potential prospect for achieving cost savings.

KEYWORDS

Forest management, Environment, Litomyšl, Expenditure

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ.....	11
1.1 STRUKTURA VYUŽITÍ ÚZEMÍ V KRAJÍCH ČR	11
1.1.1 Využití území v Pardubickém kraji.....	12
1.2 LES	13
1.2.1 Vlastnická struktura lesů v ČR.....	14
1.2.2 Druhová a věková skladba lesa	14
1.2.3 Obnova lesa a zalesňování	16
1.2.4 Ochrana lesa	16
1.2.5 Těžba dřeva	19
2 UDRŽITELNOST	21
2.1 TRVALE UDRŽITELNÉ LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ.....	22
3 PRÁVNÍ ÚPRAVA A ORGÁNY OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	23
3.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY LESA.....	24
3.1.1 Veřejná správa ochrany lesa.....	25
4 MĚSTO LITOMYŠL	27
4.1 MĚSTSKÉ LESY LITOMYŠL	27
5 FINANČNÍ ANALÝZA	30
5.1 METODY POUŽITÍ.....	30
6 ANALÝZA VYNAKLÁDANÝCH PROSTŘEDKŮ NA HOSPODAŘENÍ V MĚSTSKÝCH LESÍCH LITOMYŠL	33
6.1 ANALÝZA ROZPOČTOVÉHO HOSPODAŘENÍ.....	33
6.2 ANALÝZA HOSPODÁŘSKÉHO PLÁNU.....	35
ZÁVĚR.....	46
POUŽITÁ LITERATURA.....	48

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1: Graf popisující vývoj příjmů a výdajů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)	35
Obrázek 2: Graf popisující vývoj výnosů a nákladů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)	37
Obrázek 3: Graf popisující vývoj výnosů ve sledovaném období (v tis. Kč).....	38
Obrázek 4: Graf popisující vývoj celkových Provozních nákladů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)	42
Obrázek 5: Graf popisující vývoj celkových Environmentálně relevantních nákladů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)	44
Obrázek 6: Graf popisující vývoj celkových Environmentálně nerelevantních nákladů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)	46
Tabulka 1: Druhové složení lesů v ha a % z celkové plochy porostní půdy	14
Tabulka 2: Vývoj příjmů a výdajů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)	34
Tabulka 3: Meziroční vývoj výdajů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období.....	36
Tabulka 4: Provozní náklady vynakládané na provoz Městských lesů Litomyšl.....	39
Tabulka 5: Environmentálně relevantní náklady vynakládané na provoz Městských lesů Litomyšl	39
Tabulka 6: Environmentálně nerelevantní náklady na provoz Městských lesů Litomyšl	40
Tabulka 7: Provozní náklady Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč).....	41
Tabulka 8: Environmentálně relevantní náklady Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)	43
Tabulka 9: Meziroční vývoj Environmentálně relevantních nákladů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)	44
Tabulka 10: Environmentálně nerelevantní náklady Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)	45

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
EU	Evropská unie
FO	Fyzická osoba
CHKO	Chráněná krajinná oblast
LČR	Lesy České republiky
PK	Pardubický kraj
PO	Právnícká osoba

ÚVOD

V současné době se mluví čím dál častěji o kvalitě prostředí, ve kterém žijeme. Lidé si začínají postupně uvědomovat, jaké negativní dopady může a často i má jejich chování na životní prostředí na Zemi. Také si začínají uvědomovat sami sebe a roli, jež zaujímají v ochraně přírody obecně. Stále roste množství lidí, kteří se podílejí na ochraně přírody. Zakládají se nové organizace, které přispívají k ochraně přírody různými způsoby, například šířením osvěty o snížení spotřeby pitné vody, o plýtvání potravinami, o sběru odpadu na exotických místech či v malých obcích. Postupem let se začalo o problémech s životním prostředím stále častěji mluvit i v souvislosti s udržitelným hospodařením ve veřejné správě. Státy, kraje i obce se snaží vystupovat navenek takovým způsobem, aby nevypadaly v očích veřejnosti jako instituce, které nezajímá místní životní prostředí nebo udržitelnost hospodaření pro budoucí generace. Činnosti, jež vykonávají obce, kraje i státy, jsou stále častěji pod drobnohledem občanů, kteří se zajímají o veškeré zásahy a dopady na místní kvalitu přírody.

Podnětem pro tuto bakalářskou práci je problematika hospodaření v lesích, která je spojená s výkonem činností v organizační složce obce. Větší pozornost je věnována hospodářským plánům, se kterými vybraná organizační složka pracuje a které obsahují náklady a výnosy této složky ve sledovaném období.

Cílem této předkládané bakalářské práce je analýza struktury vynakládaných prostředků na hospodaření v městských lesích ve vybrané obci a následně i zhodnocení udržitelnosti tohoto hospodaření. Meziroční vývoj těchto finančních prostředků je sledován ve vybrané obci s ohledem na environmentální a případně další efekty v souvislosti s udržitelným lesním hospodářstvím. Na základě získaných dat je následně zhodnocen finanční stav organizační složky, jež zabezpečuje lesní hospodaření ve vybrané obci.

1 LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

Lesní hospodářství lze popsat jako velice starou hospodářskou činnost též jako uvědomělou lidskou činnost, která se zabývá produkční funkcí lesa (Lesník a jeho činnost, c2019). Samotné lesní hospodářství zabezpečuje restituci lesního porostu, reguluje ideální druhovou a věkovou skladbu lesů a mimo jiné sleduje zdravotní stav těchto lesů. Součástí obnovy lesa je výsadba nových stromů, ale i těžba, kterou lze rozdělit na plánovanou a nahodilou. Plánovaná těžba má na lesní porost převážně příznivý účinek, pokud je prováděna šetrně. Jedná se například o kácení starých stromů, aby mladší měly více prostoru. Na druhé straně nahodilá těžba řeší pouze určitou kalamitní situaci, jako jsou například polomy, důsledky kyselých dešťů či napadení lesního porostu škůdci, tudíž tento zásah do lesních porostů představuje nežádoucí zásah do lesa (Lesní hospodářství, 2013).

1.1 Struktura využití území v krajích ČR

Využití teritoria v jednotlivých krajích ČR je ovlivněno především charakterem hospodářství obcí, přírodními podmínkami a současně stupněm urbanizace (Mertl, 2017). Podle druhu pozemku se jednotlivá území dělí na zemědělskou nebo nezemědělskou půdu. Do zemědělské půdy spadá orná půda, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady a travní porosty. Naopak mezi nezemědělskou půdu se řadí lesní pozemky, vodní plochy, ostatní plochy spolu se zastavěnými plochami a nádvořími.

Zemědělská půda zabírala ještě v roce 2016 podle evidence katastru nemovitostí zhruba polovinu rozlohy ČR, a to okolo 53 %. Na hlavu připadlo zhruba 0,40 ha zemědělské půdy a 0,28 ha orné půdy (Zemědělská půda v ČR z pohledu statistiky, 2017). Kraj Pardubický spolu s krajem Středočeským a Krajem Vysočina spadaly mezi kraje s nejvyšším podílem zemědělské půdy na svém území v roce 2016. Zemědělská půda v těchto třech krajích zaujímala podle katastru nemovitostí zhruba 60 % území. Středočeský kraj a kraj Vysočina současně spadaly mezi kraje s nejvyšším procentem orné půdy na celkové ploše konkrétního kraje, a to zhruba 48 % území daného kraje. Nejvyšší zastoupení trvalých kultur se nacházelo v Jihomoravském kraji, kdy vinice tvořily 4,3 % zemědělské půdy a tvořily tak 91,2 % celkové plochy vinic v ČR. Naopak v kraji Ústeckém plocha chmelnic zaujímala něco málo přes dvě procenta celkové zemědělské půdy kraje a dokonce tvořila 59,9 % celkové plochy chmelnic v ČR. Mezi kraje s nejvyšším podílem trvalých travních porostů na celkové ploše patřily kraje Karlovarský a Liberecký. Rovněž oba kraje patřily v rámci ČR k nejvíce lesnatým krajům. Podle údajů ČÚZK každoročně dochází k úbytku zemědělsky obhospodařované půdy, a to

zejména díky neustálému nárůstu zastavěných ploch. Největší procento zastavěné a ostatní plochy (např. těžební plochy) bylo zastoupeno v kraji Hl. m. Praha a to 47,5 % celkového území. Okolo 13,4 % celkové rozlohy kraje se nacházelo v Jihočeském kraji (Mertl, 2017).

Vývojová tendence je ve všech krajích ČR charakteristická přírůstkem ploch trvale travních porostů na úkor úbytku orné půdy (Kramer, 2005b). K největší dynamice těchto procesů došlo v Libereckém kraji. Naopak k nárůstu zastavěných a ostatních ploch dochází nejvíce ve Středočeském kraji, Jihomoravském kraji a v kraji Hl. m. Praha, naproti tomu v kraji Karlovarském a Ústeckém dochází ke snížení počtu zastavěných a ostatních ploch. Pravděpodobně se jedná o důsledek útlumu těžby uhlí, což vede ke snižování rozlohy těžebních ploch, které lze zařadit do skupiny ploch ostatních (Mertl, 2017).

1.1.1 Využití území v Pardubickém kraji

PK, jež se nachází ve východní části ČR, je považován za velice různorodý region, na jehož území je registrováno mnoho CHKO, přírodních parků, evropsky významných lokalit a ptačích oblastí (Evropsky významné lokality Pardubického kraje, 2012; Lokality soustavy Natura 2000 v Pardubickém kraji, 2014). Tři velkoplošná zvláště chráněná území (CHKO Orlické hory, CHKO Žďárské vrchy a CHKO Železné hory) se nacházejí nebo částečně zasahují na území PK, a to s celkovou rozlohou 39 118 ha (Pardubický kraj, [2017]). Hornosvratecká vrchovina a CHKO Železné hory (oblast Českomoravská vrchovina) zabírají jižní část, a naopak ve východní části PK leží Boskovická brázda a Dražanská vrchovina. Podorlická pahorkatina, Kladská kotlina, CHKO Orlické hory a z části také Zábřežská vrchovina se rozkládají v severovýchodní části kraje. Na západě se rozkládá Polabská nížina a v centrální oblasti kraje Svitavská pahorkatina. Za nejvyšší bod PK je považován Králický Sněžník s 1 424 m n. m. PK protéká důležité evropské rozvodí, jež je odvodňováno do Severního a Černého moře. Díky příhraniční poloze PK je umožněna spolupráce v oblasti environmentální a hospodářské se sousedním Polskem, a to v rámci Euroregion Glacensis (Mertl, [2017]).

V roce 2016 se na 59,8 % území PK rozkládala zemědělská půda, a to s 270 348 ha. Značný podíl na tomto území má s 195 227 ha orná půda, avšak je-li porovnán tento údaj s rokem předešlým, tedy rokem 2015, je výměra orné půdy o 664 ha menší. Trvalé travní porosty zaujímaly v roce 2016 22,9 % zemědělské půdy, což činí 61 955 ha území. Mezi roky 2000 a 2005 došlo ke zvýšení výměry trvale travních porostů o 2 468 ha, a to na úkor snížené rozlohy orné půdy. K značnému úbytku došlo po roce 2000, kdy se snížila výměra zemědělské půdy o 4 293 ha a výměra orné půdy o 6 722 ha, což činí 3,3 % celkového území. Důvodem byl

nárůst množství zastavěných ploch, nádvoří či ostatních ploch na území PK, ale částečně i zvětšování vodních ploch. Lesnatost v PK se v roce 2016 vyšplhala na 28,9 % (Mertl, [2017]).

1.2 Les

Význam lesních ekosystémů neustále narůstá. Důležité jsou i funkce lesa, a to jednak v oblasti filtru imisí, utváření krajiny, vodního hospodářství, ochrany půdy či v oblasti rekreace (Kramer, 2005a, s. 258). Les lze definovat mnoha způsoby, ať už se jedná o ekosystém, ve kterém se vyskytují stromy ve vysoké hustotě nebo plocha (minimálně 0,5 ha), na níž se nacházejí stromy, jež jsou minimálně pět metrů vysoké a jejichž koruny zabírají alespoň 1/10 plochy (Česko, Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů, 1995). Za les se považuje i lesní půda současně s dalšími živými organismy a vodními plochami, jež činí z lesa jeden z nejzajímavějších a nejsložitějších ekosystémů na Zemi (Funkce lesa, c2019; Co je to les, [2018]).

Lesy jsou důležitou součástí krajiny a zastávají mnoho funkcí. Slouží jako významný lesní ekosystém a jsou potřebné pro zachování života na naší planetě. Funkce lesa se v zásadě člení do dvou hlavních skupin, a to na produkční a mimoprodukční funkci lesa. V prvním případě se jedná o pojem, pod kterým se rozumí funkce dřevoprodukční, jakožto tradiční ekonomická funkce lesa, do níž lze zařadit kteroukoliv funkci lesa, uplatňující se v tržním systému jako zboží (Bowyer, c2007). V tomto případě je les zdrojem cenných obnovitelných surovin využívaných především v papírnictví, stavebnictví či při výrobě dřevěných předmětů. V Evropě dochází k používání biomasy k energetickým účelům, zvláště díky plantážím s rychle rostoucími dřevinami. V důsledku vývoje civilizace, změn krajiny i životního stylu populace je v dnešní době funkce mimoprodukční téměř rovnocenná s funkcí produkční (účelové pěstování lesů). Mezi mimoprodukční funkce lesa lze rovněž zařadit funkci ekologickou, environmentální, hygienickou, ochrannou, kulturní, vodní, rekreační a mnoho dalších (Funkce lesa, c2019).

Lesní zákon uvádí členění lesů podle převažujících funkcí do tří kategorií, a to jmenovitě na lesy ochranné, lesy zvláštního určení a lesy hospodářské (Česko, Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů, 1995). Mezi lesy hospodářské se běžně řadí ty lesy, které jsou primárně určeny k pěstování a těžbě dřeva, a nejsou současně zařazeny v kategoriích lesů ochranných či zvláštního určení. Do kategorie hospodářských lesů patří většina lesů na území ČR. Lesy ochranné jsou druhou kategorií, do níž spadají lesy, které se nacházejí na mimořádně nepříznivých místech. Jsou to lesy, jež jsou ve vysokohorských oblastech pod hranicí stromové

vegetace chránící níže položené lesy a lesy na exponovaných hřebenech či lesy rozkládající se v klečovém lesním vegetačním stupni. Lesy ochranné plní již dříve zmíněnou mimoprodukční funkci lesa. O tom, zda lesy spadají do kategorie ochranných lesů, rozhoduje na návrh vlastníka nebo z vlastního podnětu orgán státní správy. Třetí kategorií jsou lesy zvláštního určení, mezi něž řadíme například lázeňské lesy, příměstské a další lesy se zvýšenou rekreační funkcí, lesy nacházející se v zónách CHKO a lesy v přírodních rezervacích. Totožně jako u lesů ochranných i zde je na orgánu státní správy rozhodnout, které lesy spadají do kategorie lesů zvláštního určení na návrh vlastníka či z vlastního podnětu (Co je to les, [2018]; Funkce lesa, c2019).

1.2.1 Vlastnická struktura lesů v ČR

Lesy se na území ČR také dělí dle vlastnických práv na lesy státní, lesy v majetku obcí, lesy v majetku církví a lesy soukromé, ať už vlastněné FO či PO. Již dlouhodobě mají největší podíl ve vlastnictví státní lesy ve správě LČR, dále je pak důležitý podíl soukromých vlastníků, obcí a měst. Ještě v roce 2016 zabíraly státní lesy dohromady necelých 50 % všech lesů. Ostatní vlastníci jsou zastoupeni převážně menším procentem a podle statistik se jedná o nevýznamné procento. V poslední době již nedochází k významným změnám vlastníků, vyjma navrácení majetku církvím. Podíl státního vlastnictví se pozvolna zmenšuje, a to zejména kvůli pokračujícímu navrácení majetku církvím, ke kterému dochází v důsledku komplikovaných případů (Riedl, 2017).

1.2.2 Druhová a věková skladba lesa

Druhové složení lesů se na území ČR nijak zásadně v průběhu let nemění (viz Tabulka 1). Podle porostní plochy, jež zabírají, lze mezi nejvýznamnější lesní dřeviny v ČR řadit smrk ztepilý, borovici lesní, buk lesní či duby. Existují dva základní druhy lesních dřevin, jak je patrné i v Tabulce 1. Jehličnaté dřeviny zaujímaly v roce 2017 celkem 1 870 015 ha lesního porostu, což je necelých 72 % z celkové plochy. Mezi jehličnany uvedené v tabulce 1 patří mimo jiné též cedr, jalovec, tis či zerav.

Tabulka 1: Druhové složení lesů v ha a % z celkové plochy porostní půdy

Dřeviny					
		2010	2015	2016	2017
		plocha porostní půdy v ha/%			
Jehličnaté	Smrk ztepilý	1 347 239	1 315 487	1 312 204	1 308 432

		51,9	50,6	50,5	50,3
	Jedle	25 869	28 699	29 086	29 458
		1,0	1,1	1,1	1,1
	Borovice	436 308	428 030	425 687	424 201
		16,8	16,5	16,4	16,3
	Modřín	100 761	100 283	99 917	99 773
		3,9	3,9	3,8	3,8
	Ostatní	6 352	7 846	8 068	8 150
		0,2	0,3	0,3	0,3
	Jehličnaté	1 916 529	1 880 344	1 874 961	1 870 015
		73,9	72,3	72,1	71,9
Listnaté	Dub	178 466	185 044	186 718	188 068
		6,9	7,1	7,2	7,2
	Buk	189 998	211 835	215 535	218 781
		7,3	8,2	8,3	8,4
	Bříza	72 264	71 796	71 579	71 783
		2,8	2,8	2,8	2,8
	Ostatní	209 559	219 207	221 243	223 103
		8,1	8,4	8,5	8,6
	Listnaté	650 287	687 882	695 075	701 734
		25,1	26,5	26,7	27,0
Celkem bez holiny	2 566 816	2 568 227	2 570 036	2 571 749	
	98,9	98,8	98,8	98,8	

Zdroj: upraveno podle (Riedl, 2018)

Nejvíce byl v roce 2017 mezi jehličnany zastoupen smrk ztepilý, který zabíral 50,3 % celkového lesního porostu. Smrky byly v minulosti usilovně vysazovány na celém území ČR, a to mnohdy i na nevhodných místech, které jsou v současné době spolu s nedostatkem vody příčinou hynutí smrkových porostů. Druhým typem dřevin jsou dřeviny listnaté, které zabíraly v roce 2017 27 % celkového lesního porostu (701 734 ha). Stromy jako například bříza, jasan, dub, buk, javor či planika spadají do kategorie listnatých dřevin. Celková plocha jehličnatých dřevin se postupně snižuje, avšak souběžně dochází ke zvyšování podílu listnatých dřevin (buku). V minulosti i v roce 2017 byl zaznamenán trend nárůstu poměru smíšení jednotlivých druhů dřevin ve prospěch smíšených dřevin, a to se značnou převahou listnáčů. Jedná se o výsledek dlouhodobého úsilí lesníků o dosažení optimální druhové skladby, která je mimo jiné trvale podporována dotační politikou státu. Mimo druhové skladby a prostorové výstavby je významnou charakteristikou stavu a vývoje lesů, též věková struktura. Tato struktura je v ČR nerovnoměrná. Nejvíce zastoupenou věkovou kategorií představovaly lesní porosty ve věku od jednoho do 20 let, přičemž průměrný věk se pohybuje okolo 63 let u listnáčů a 66 let u jehličnanů. V poslední době neustále dochází ke zvyšování výměry přestárých porostů

(nad 120 let), což může vést k ekonomickým ztrátám v budoucích letech. Může se jednat o následek režimu obhospodařování lesů ve zvláště chráněných územích a lesů ochranných, ale též to může být zapříčiněno odsouváním renovace ekonomicky neatraktivních nebo méně přístupných anebo méně kvalitních porostů v hospodářských lesích. Plocha lesních porostů mladších 60 let byla v minulosti značně podnormální, jinak tomu nebylo ani v roce 2017 (Mertl, 2017; Riedl, 2018).

1.2.3 Obnova lesa a zalesňování

Každoročně dochází v rámci lesního hospodářství k rozsáhlé obnově lesů a současně i k zalesňování území. Tyto činnosti jsou důležité zejména kvůli budoucí prosperitě pěstování lesních porostů. Proces postupného nahrazování stávajícího obvykle dospělého lesa novou generací lesních dřevin se nazývá právě obnova lesa, jež patří mezi základní úkoly lesníka (Obnova lesa, [2015]). V roce 2016 došlo k obnově velkého množství lesních porostů, které v součtu činily 24 742 ha. Vzhledem k předcházejícímu roku došlo k nárůstu těchto porostů zhruba o 1 196 ha, přesto jsou tyto hodnoty stále o trochu nižší než hodnoty z přecházejících let. Kladně lze hodnotit pokles opětovného zalesnění, taktéž i mírné zvýšení u plochy přirozené obnovy, jež dosahovala 4 813 ha. Za ustálený lze z dlouhodobého hlediska považovat poměr listnatých dřevin na umělé obnově lesa a to 40,4 %, avšak i v tomto roce 2016 došlo k mírnému zvýšení oproti letům předchozím (Riedl, 2017).

1.2.4 Ochrana lesa

Za lesnicko-vědeckou disciplínu a současně praktickou činnost se považuje ochrana lesů. Hlavním posláním ochrany lesa je zajištění zachování či zlepšování zdravotního stavu lesů. Ochrana přírodního bohatství Země je cílem mnoha vládních i mimovládních organizací (Klaus, 2007). Doporučuje se používat postupy ochrany lesů, které jsou v souladu s šetřením životního prostředí. Součástí ochrany lesa jsou částečně kurativní, ale především preventivní opatření, která slouží ke snížení rizika zhoršení zdravotního stavu lesa. Mezi v současnosti používané metody řadíme: chemické, mechanické, biotechnické a biologické metody (Ochrana lesa, c2019; Prousek, 2011, s. 140).

Mechanické metody byly v minulosti (jakožto jediná možnost ochrany lesů) využívány k ochraně lesů, avšak postupem času došlo k nahrazení těchto metod metodami chemickými. V současné době se znovu navrácí trend, kdy dochází k nahrazení chemických metod metodami mechanickými. Mechanické metody se uplatňují jak s pomocí techniky, tak i ručními pracemi. Nejčastěji se používají na asanaci kůrovcového dřeva či při ochraně proti plevelu. Za stěžejní oblast v ochraně lesa proti škodlivým činitelům se v současné době považuje chemická

ochrana. Chemické přípravky na ochranu rostlin se používají jak preventivně, a to před výskytem škodlivého organismu, tak i kurativně, dojde-li ke zjištění výskytu škodlivého organismu. Důležitým prvkem při použití chemických přípravků je správné načasování zásahu, jeho nutnost, správná volba přípravku, a to včetně zvolení přiměřené technologie a aplikační techniky. Naproti tomu biotechnické metody jsou postaveny na kombinaci lapacích zařízení. Biotechnické metody se často uplatňují jak při boji proti kůrovcům, tak při sledování listožravého hmyzu. U kůrovců dochází ke kombinaci s chemickými prostředky. Na biologických přípravcích na bázi mikroorganismů nebo makroorganismu jsou založeny biologické metody. Nástup účinnosti u těchto biologických přípravků je mnohdy značně pomalejší než u ostatních přípravků. V lesnictví byly zaznamenány jednak přípravky proti hmyzím škůdcům, též i proti houbovým onemocněním. V současné době je většina těchto přípravků zakázána s výjimkou použití bioagens ve sklenících či fóliovnících (Ochrana lesa, c2019).

K preventivní opatření je možné zařadit postupné přibližování druhové skladby k přírodě blízké, zvyšování populací predátorů a mimo jiné i včasné odstraňování materiálu vhodného pro množení kalamitních škůdců. K ochraně lesa prostřednictvím použití pesticidů by mělo docházet pouze v situacích nezbytně nutných (např. v případech přemnožení škůdců nad práh hospodářské škodlivosti) (Ochrana lesů, 2018; Prousek, 2011, s. 86-142).

Ochrana lesa upravuje zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), v plném znění a to v § 32. Dále pak je tato problematika upravena ve vyhlášce ministerstva zemědělství č. 101/1996 Sb. či třeba ve znění vyhlášky č. 236/2000 Sb. Tyto vyhlášky stanovují např. postup správné výchovy porostů, sanitární opatření nebo též podporu predátorů a parazitoidů (Ochrana lesa, c2019).

1.2.4.1. Typy poškození lesa

V posledních 150 letech jsou v ČR vysazovány především lesy sloužící k uspokojení zvyšující se spotřeby dřeva, jakožto důležitého a všestranně využitelného materiálu. Jednou z hlavních činností lesníka je právě ochrana lesa, a to od jeho založení až po jeho smýcení. V současnosti mají lesníci již dobré znalosti o biologii všech škůdců a znají meteorologické modely, jež následně aplikují na ochranu lesa. Les jakožto ekosystém má své specifické vlastnosti, jejichž neznalost vedla v minulosti k rozsáhlým přeměnám lesních porostů. Tato neznalost též zapříčinila přeměnu přírodních smíšených lesů na porosty monokulturní s více než 50 % zastoupením smrku. Aby nedocházelo k těmto přeměnám, byli lesníci nuceni vytvořit systém ochrany lesa, který by tomuto zabránil. Z tohoto důvodu vznikla nová lesnická

disciplína – ochrana lesů. Již na začátku existence této disciplíny byly vytvořeny efektivní postupy, díky kterým se dalo snadno přecházet kalamitám nebo je již v zárodku zastavit.

Poškození lesů je způsobováno řadou odlišných činitelů. Lesy jsou často vystaveny působení škodlivých činitelů, např. větru, sněhu, námraze, suchu či mrazu, jež se souhrnně označují za abiotické faktory a jsou příčinou největších kalamit v ČR. Například první škody způsobené větrem byly zaznamenány ve 12. století na Šumavě a další pak ve 14. století na Chebsku. Postupem času dochází ke stále častějším větrným kalamitám (frekvence se zrychluje). Do 50. let 20. století způsobovaly největší škody ne lesích klimatické vlivy. V průběhu století začalo lesům hrozit především nebezpečí průmyslového znečištění ovzduší (imise). Tyto imise jsou mimo jiné příčinou přímého ničení lesních porostů i veškerých půdních procesů. Mezi nejznámější imisní kalamity v ČR i v rámci Evropy zařadíme tu kalamitu, jež postihla severovýchodní Krušnohoří, ale též Jizerské hory. V závislosti na této kalamitě se v Krušnohoří odlesnilo přibližně 52 000 ha lesů. V 90. letech došlo k odsíření většiny tepelných elektráren, což vedlo ke značnému snížení vypouštění imisí a též k neprodlenému zlepšení zdravotního stavu lesních porostů. Tato příznivá situace neměla bohužel dlouhého trvání. Již v zimě mezi lety 1996 a 1997 došlo k opětovnému zvýšení imisí a poškození mladých smrkových porostů v Krušných horách. Tato zhoršení se pravidelně opakují v důsledku určitých klimatických výkyvů ve spojení s dalšími vlivy (např. sucho, nedostatek živin v půdě, atd.). K poškození porostů dochází v současnosti taktéž v důsledku zvyšujícího se množství výfukových plynů, a to především oxidu dusíku. Největší škody na jehličnatých porostech způsobují biotičtí činitelé zejména bekyně mniška, obaleč modřínový, lýkožrout smrkový, lýkožrout vrcholkový, klikoroh borový. Stromy listnaté jsou hmyzími škůdci napadány v podstatně menším měřítku a bez větších následků. Škody napáchané na listnatých porostech jsou převážně způsobené obalečem dubovým či hlodavci. Zhoršený zdravotní stav u porostů, snížení odolnosti a nedostatečné množství srážek přispívá k rozvoji houbových patogenů. K historicky nejstarším a svým rozsahem největším škodlivým vlivům řadíme škody způsobené zvěří na lesních porostech okusem, loupáním a ohryzem. Pokud se lesník rozhodne změnit druhovou skladbu lesů a zlepšit jejich zdravotní stav, je rovněž nutné zredukovat početní stav zvěře (Ochrana lesa, c2019).

Celkový zdravotní stav lesů a kvalita porostů v jednotlivých regionech jsou značně diferencované. V současné době dochází ke zhoršení, ale též ke zlepšení zdravotního stavu lesů v závislosti na oblastech, ve kterých se lesy rozkládají. Všeobecně je možné konstatovat, že v nižších nadmořských výškách dochází k patrnému zhoršování zdravotního stavu lesů. U oblastí ve vyšších polohách je stav relativně stabilizovaný, s výjimkou Orlických hor a části

Šumavy. Rozsáhlá poškození smrkových porostů podkorním hmyzem a bořivými větry byly v roce 2016 označeny jako velice nepříznivé. Z územního pohledu přetrvávají velké rozdíly mezi regiony, když území Moravy a Slezska (jsou dlouhodobě zasažena suchem) vykázalo u převážné části skupin škodlivých faktorů absolutně i relativně větší rozsahy poškození než značně rozsáhlejší území Čech. Nejkritičtější stavy poškození jsou zapříčiněny přemnoženým hmyzem na smrku, aktivací václavky či dlouhodobým negativním působením přemnožené spárkaté zvěře. K výraznému zhoršení situace se škodlivými faktory došlo především z důvodu rozsáhlého sucha v roce 2015, avšak nejhorší situace stále přetrvává na severní a střední Moravě a ve Slezsku (Ochrana lesa, c2019; Riedl, 2017).

1.2.5 Těžba dřeva

Dřevo je jedinečný, nenahraditelný materiál s vysokým potenciálem, ale též trvale obnovitelná surovina, která již v historii měla velice významné postavení na trhu. Dřevo je rovněž obnovitelná, udržitelná, lokální a recyklovatelná surovina. Produkce surového dříví je nesmírně cenná, jedinečná a v mnohém nenahraditelná schopnost lesa.

Lesní těžbou dřeva je myšlena rozsáhlá lesnická činnost skládající se z kácení stromů, jejich opracování, manipulací se dřevem, dopravou, skladováním i expedicí. Pojem lesní těžba zahrnuje vedle těžby dříví i tzv. přidruženou vedlejší těžbu, tou je myšleno získávání a doprava jiných materiálů z lesa nebo z lesní půdy než dřeva (např. kůry, lesních plodů, trav, kamene či písku). Lesní těžba je jedním z lesnických oborů, zahrnující všechny způsoby těžby dříví a jeho následnou dopravu. Jedná se též o soubor technologických procesů, týkajících se kácení a zpracování stromů. Naproti tomu, z moderního pohledu na lesní hospodářství, je těžba dřeva vnímána jako péče o lesní ekosystémy takovým způsobem, aby byla udržena jejich biologická odlišnost, produktivnost a schopnost plnit v současnosti i v budoucnu důležité ekologické, ekonomické a sociální funkce, a to jak na místním, celostátním i celosvětovém stupni. Hlavním cílem uskutečňování těžby dříví je zvyšování rovnováhy, odolnosti, kvality a druhové pestrosti lesa v mladším věku. Dalším neméně významným cílem těžby v lesích je odstraňování nemocných, poškozených a napadených stromů, aby došlo k zabránění přesunu škůdců a chorob na stromy zdravé. Je nezbytné, aby veškerá těžba byla realizována v souladu se strategií trvale udržitelného hospodaření v lesích a současně v souladu s legislativními předpisy. Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích rozlišuje těžbu dřeva z hlediska věku lesního porostu (mýtní věk), aby nedocházelo k těžbě mladých nenáchylných stromů.

Lesníci k těžbě lesa využívají řadu manuálního, motomanuálního náradí a mechanických prostředků. V posledních desetiletích jsou nejčastějšími pomocníky při těžbě řetězové pily,

sekery, traktory, hydraulické jeřáby či křovinořezy. Prostředky vynakládané na toto nářadí a ostatní pomůcky tvoří značně vysokou položku rozpočtů (Lesník a jeho činnost, c2019).

V roce 2017 bylo v lesích na území ČR vytěženo celkem 19,39 mil. m³ surového dříví. Dojde-li k porovnání roku 2016 a 2017, došlo v roce 2017 k nárůstu o 1,75 mil. m³ vytěženého dříví. Značný podíl na této skutečnosti má zpracování nahodilých těžeb ve výši 11,74 mil. m³ dřeva. Oproti roku 2016 došlo ke zvýšení objemu těžby jehličnatého dříví o 1,82 mil. m³. Podíl těžby jehličnatého dříví se tak zvýšil a činil zhruba 91 % na celkových uskutečněných těžbách. Poměr těžby jehličnatého a listnatého dříví je určen z velké části poptávkou na trhu se surovým dřívím, ale též strukturou zásob mýtních porostů či zpracováním nahodilých těžeb (např. kůrovcovým dřívím). V ČR se během jednoho roku vytěží zhruba tolik dřeva, kolik je ho potřeba na stavbu asi 110 celodřevěných domů. České lesnictví je způsobilé trvale uspokojovat tuzemskou poptávku dřeva z vlastních zdrojů a za specifických podmínek i část své produkce vyvážet za hranice státu (Lesník a jeho činnost, c2019; Riedl, 2018).

2 UDRŽITELNOST

Otázkou globálního významu je a bude problematika v oblasti trvale udržitelného způsobu života a trvale udržitelného rozvoje. V současné době se udržitelnost vztahuje k mnoha oblastem, včetně prostředí, ekonomiky, produkce potravin a energie. Organizačním principem udržitelnosti je udržitelný rozvoj, jež obsahuje čtyři navzájem propojené oblasti (ekologie, ekonomie, politika a kultura). Trvale udržitelný rozvoj je založen na takovém způsobu rozvoje, který naplňuje požadavky současnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací uspokojovat jejich vlastní potřeby. Mimo jiné lze trvale udržitelný rozvoj vnímat tak, že se jedná o takový rozvoj, který současným i budoucím generacím ponechává možnost naplnit jejich základní životní potřeby a zároveň nesnižuje pestrost přírody a udržuje přirozené funkce ekosystémů (Kříž, 2013). Taktéž hledá kompromisy mezi ekonomickými, sociálními a environmentálními dopady rozvojových opatření na regionálním stupni. Obce, města i regiony by měly tyto tři základní pilíře brát v potaz při realizaci své rozvojové politiky (Kadeřábková, 2012; Lesy, [2017]).

Na konci 19. století a počátku 20. století docházelo ke sjednávání prvních mezinárodních smluv týkajících se určitých prvků životního prostředí, jejichž cílem byla z počátku pouze regulace využití těchto prvků a prosazování ekonomických zájmů, ne ochrana ekosystému jako celku, jak je tomu v současné době. Ke zvýšení zájmu jednotlivých států a mezinárodních společenství o systematickou ochranu životního prostředí došlo teprve na počátku 60. let 20. století. Jednalo se spíše o fenomén, jež představoval výzvu pro moderní společnosti. Ke konci 70. let 20. století společnost rozpoznala význam znečištění životního prostředí a ohrožení přírodních zdrojů. Bezprostředně po tomto zjištění došlo k přijímání dokumentů, jež měly do budoucna tyto environmentální problémy řešit. Došlo k vytvoření návrhu Africké úmluvy o ochraně přírody a přírodních zdrojů Organizací africké jednoty, jakožto modelu uceleného přístupu k environmentálním problémům, jenž zohledňoval ochranu spolu s využíváním vodních, živočišných, rostlinných a půdních zdrojů. Na valném shromáždění Organizace spojených národů (OSN) byla přijata Deklarace o lidském životním prostředí, která formulovala 26 principů, jež plnily důležitou úlohu při dalším rozvoji mezinárodních vztahů, převážně v oblasti environmentální, politické a hospodářské. Výzkum a události na konci 20. století prokázaly nezbytnost vypořádání se s problémy týkajícími se životního prostředí prostřednictvím dlouhodobých strategií, integrovaných akcí a participace všech zemí. Postupem let došlo k zakládání organizací a přijímání listin zaměřujících se na problémy spojené s životním prostředím a udržitelností obecně. Příkladem může být přijetí Agendy 21, která se zaměřuje

na neodkladné problémy planety a je výrazem celospolečenské součinnosti v oblasti udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí pro 21. století (Mezřický, 2005; Bell, 2008).

2.1 Trvale udržitelné lesní hospodářství

Za trvale udržitelné lesní hospodaření se označují environmentálně vhodné, sociálně užitečné a ekonomicky životaschopné obhospodařování lesů, a to jak pro současné, tak budoucí populace. Je to neustále se vyvíjející proces, jehož potřeby se mění v čase v závislosti na nejmodernějších vědeckých údajích a pochopení tohoto konceptu společností. Kritéria, podle nichž se hodnotí udržitelné lesní obhospodaření, se musí pravidelně upravovat v závislosti na nových podmínkách a musí zohledňovat národní cíle a rovněž ekologické a environmentální podmínky, stejně jako ekonomické, politické, kulturní a duchovní. Trvale udržitelným obhospodařováním lesů se myslí také spravování a užívání lesů, lesních porostů a pozemků obdobným způsobem a v takové míře, jenž se stará o jejich biodiverzitu, produktivitu, schopnost obnovy, životaschopnost a schopnost plnit, nyní i v budoucnu, nejvýznamnější sociální, ekologické a ekonomické funkce na místní a globální úrovni, bez dopadu na ostatní ekosystémy. Nezávislá certifikace akreditovaným certifikačním orgánem je jeden z nejlepších způsobů, jak potvrdit hospodaření v lesích trvale udržitelným způsobem. Mezi tento certifikační orgán patří též PEFC. Jedná se o nejpoužívanější systém certifikace lesů, který se dlouhodobě snaží změnit způsob spravování lesů na lokálním i globálním stupni. Hlavními cíli PEFC České republiky je podpora trvale udržitelného hospodaření v lesích na území ČR, a to prostřednictvím systému jakosti hospodaření. Mezi držitele této certifikace, kterých je na území ČR přes 1 200 se řadí i Město Litomyšl s výměrou 1993,35 hektarů (Lesy, [2017]).

3 PRÁVNÍ ÚPRAVA A ORGÁNY OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Právo v oblasti životního prostředí bylo utvářeno jako samostatná právní disciplína až v posledních desetiletích. Převážná část otázek týkajících se oblasti životního prostředí byla do českého práva zakomponována až v roce 1990 a v letech následujících (Čamrová, 2007). V roce 1990 došlo v českém právu v oblasti životního prostředí k nové formulaci a přepracování stávající právní úpravy. Od roku 1990 jej tvoří rozsáhlá soustava zákonů k obecně platným a specifickým právním normám. Právní úprava v ČR týkající se životního prostředí musí být přitom blízká s právní úpravou platnou v EU (Lacina, 2003). Základ právní úpravy tvoří zákony: Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, soustava zákonů na ochranu životního prostředí. Všeobecně by péče a ochrana životního prostředí měly být garantovány státem. ČR se řadí mezi státy s velmi poškozeným životním prostředím následkem nevhodného nastavení hospodářské politiky před rokem 1990. V posledních letech se ochrana životního prostředí stala jedním z hlavních úkolů veřejné správy. Z právních norem vyplývají práva a povinnosti veřejné správy, týkající se oblasti ochrany životního prostředí (přirazování kompetencí, uplatňování nástrojů, postupů a podmínek), kterými se státní správa a samospráva řídí. Ochrana životního prostředí je zabezpečována státní správou, samosprávou, ostatní veřejnou správou (nadačními fondy a obecně prospěšnými společnostmi). Veřejná správa je oprávněna činit pouze takové úkony, které jí zákon dovoluje. Nicméně pravdou je, že právní normy bývají často nejasné a určité případy v nich nejsou ani upraveny. V důsledku této skutečnosti mnohdy dochází k nerespektování, překračování a nevyužívání těchto právních norem zaměstnanci správních úřadů. To však neznamená, že tento fakt přináší negativní efekt v ochraně životního prostředí. V některých případech, kdy právní normy nebyly jednoznačné, úředníci využili tzv. selský rozum, který měl příznivý vliv na životní prostředí. Důležitou otázkou však je, zda se jedná o porušení základních principů právního státu či nikoliv (Kramer, 2005, 375-383; Hadrabová, 2008).

Od roku 2001, kdy došlo ke vzniku krajských samospráv, jsou obce povinny vykonávat určité úkoly, ale zároveň mají i možnost ovlivnit stav životního prostředí na svém území obce. Na obce byly přesunuty určité kompetence státní správy, jež dříve náležely dnes již zrušeným okresním úřadům. Ochranu životního prostředí vykonávají obce v rámci samostatné i přenesené působnosti. Na základě zákona č. 128/2000 Sb., o obcích vykonávají obce samostatnou působnost v oblasti ochrany životního prostředí. Prostřednictvím vydání obecně závazné vyhlášky, jež musí schválit zastupitelstvo, může obec zabezpečit udržování čistoty ulic, veřejných prostranství, ochranu veřejné zeleně a využívání zařízení obce pro potřeby veřejnosti.

Přenesená působnost obce je taktéž upravena zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Dále ji pak upravují právní předpisy pro ochranu jednotlivých složek životního prostředí. Objem kompetencí v přenesené působnosti se může lišit podle toho, jaký stupeň obec zaujímá. V ČR se obce člení do 3 stupňů: obce 1. stupně, obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností. Obce 1. stupně vykonávají ty činnosti, u kterých není potřeba, aby je vykonával vyšší stupeň veřejné správy nebo činnosti, které jsou neefektivněji zajištěny na této úrovni. Obecně závazné vyhlášky jsou obce oprávněny vydávat v samostatné působnosti a nařízení v působnosti přenesené. Obce s pověřeným obecním úřadem jsou oprávněny vykonávat pouze kompetence v přenesené působnosti v určitém obvodu jim svěřeném. Kompetence pouze v přenesené působnosti jsou oprávněny vykonávat obecní úřady obcí s rozšířenou působností, a to podle zákona o ochraně přírody a krajiny, vodního zákona, zákona o ovzduší, zákona o lesích a dalších. Též mohou vydávat nařízení, ale pouze za předpokladu, že je k tomu zmocňují právní normy. V případě, že by obecní úřad vykonával kompetence obce 1. stupně, obce s pověřeným obecním úřadem i obce s rozšířenou působností současně, může docházet k určitým komplikacím. Pro každou z těchto kompetencí je stanovený jiný správní obvod, a tudíž je nezbytné přesně vědět, o jaký ze správních obvodů se při vyřizování konkrétní záležitosti v rámci ochrany životního prostředí jedná. Obci náleží určitá výše finančních prostředků od státu na plnění úkolů v rámci přenesené působnosti. Stát se podílí na financování přenesené působnosti, avšak pouze částečně. Obce jsou nuceny určitý objem finančních prostředků poskytnout ze svých vlastních zdrojů (Hadrabová, 2008; Rektořík, 2002).

3.1 Právní úprava ochrany lesa

Od středověku docházelo k ochraně určitých funkcí lesa, a to i na našem území. Již od nepaměti byly v oblasti životního prostředí poměrně silné konflikty mezi soukromými zájmy vlastníků lesa a zájmy celospolečenskými s potřebou je regulovat. V průběhu let došlo k potřebě regulovat tyto zájmy, s čímž souvisí i řešení konfliktů. Postupem času byly uplatňovány různé typy regulací, ale vždy měly totožné rysy. Převážně se jednalo o omezování výkonu vlastnického práva a ukládání značného objemu povinností vlastníkům lesa. Vhodnost tohoto přístupu potvrdil již historický vývoj. Došlo-li v některé z etap k liberalizaci, důsledky pro lesy byly takřka vždy fatální. Někdy trvalo mnoho let, než se stav lesů zase vrátil do normálu (Hadrabová, 2008).

Do právní úpravy ochrany lesa se řadí jednotlivé zákony a vyhlášky, mimo jiné sem patří:

- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (dále již jen „Lesní zákon“)
- Zákon ČNR č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a o její působnosti v ochraně lesa
- Zákon č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin)
- Vyhláška MZe č. 77/1996 Sb., o náležitostech žádosti o odnětí nebo omezení a o podrobnostech ochrany pozemků určených k plnění funkce lesa
- Vyhláška MZe č. 78/1996 Sb., o stanovení pásem ohrožení lesů pod vlivem imisí

Tyto zákony a vyhlášky vydávané Ministerstvem zemědělství, které je v postavení ústředního orgánu státní správy lesa, ukládají majitelům a pronajímatelům lesa širokou škálu povinností, a to z důvodu zachování stávajícího stavu lesů v takovém rozsahu a kvalitě, jež jsem nezbytné.

3.1.1 Veřejná správa ochrany lesa

Správu lesů vykonávají v ČR podle lesního zákona obecní úřady obcí s rozšířenou působností, kraje a Ministerstvo zemědělství ČR. Tuto správu vykonávají u všech lesů na území ČR, vyjma lesů v národních parcích, kde tuto pravomoc má Správa národního parku a Ministerstvo životního prostředí ČR, jakožto ústřední orgán státní ochrany lesa. Přenesenou ani samostatnou působnost nevykonávají podle lesního zákona obce, avšak v mnoha případech jsou vlastníky lesa, a tudíž mají práva i povinnosti. Ostatní orgány ochrany lesa vykonávají vůči nim své pravomoci, převážně kontrolní, jakožto k jakémukoliv jinému vlastníkovi lesa (Hadrabová, 2008).

„Obecní úřady obcí s rozšířenou působností vykonávají státní správu a povinnosti určené orgánům státní správy lesů podle tohoto zákona a předpisů vydaných na jeho základě ve všech dalších případech, není-li zákonem určen jiný orgán státní správy lesů.“ (ČESKO. Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů, 1995). Podle §38 Lesního zákona je lesní stráž, jakožto fyzická osoba zajišťující ochrannou službu v lesích při obecném užívání lesů občany, povinna se při vykonávání své činnosti prokázat průkazem lesní stráže a nosit služební odznak, jež je jí přidělen. Lesní stráž dále provádí dozor, který je spojený s obecným užíváním lesa (§ 19 a 20 Lesního zákona). Také má povinnost neodkladně oznámit zjištěné závady, nedostatky a škody dle povahy, a to buď vlastníkovi, nebo uživateli lesa, popřípadě orgánu, který ji ustanovil. Výjimečně lze tuto ohlašovací povinnost učinit u orgánů Policie České

republiky nebo u příslušných orgánů státní správy. Dále je lesní stráž kompetentní požadovat průkaz totožnosti osoby, která se dopustila porušení lesního zákona, udělovat a vybírat pokuty za přestupky (příkaz na místě), taktéž předvést policejnímu orgánu osoby, které byly přistiženy lesní stráží při přestupku, a to v případě nelze-li se jiným zákonným způsobem dopátrat totožnosti osoby (ČESKO.Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů, 1995; Hadrabová, 2008).

Mezi orgány, kterým nejsou svěřeny žádné pravomoci, řadíme i kraje, jakožto územně samostatné jednotky (v samostatné působnosti). Avšak pravomoc mají v rámci přenesené působnosti krajské úřady. Jejich pravomoc rozhodovat je značně rozsáhlá.

Ústředním orgánem státní správy lesů je Ministerstvo zemědělství. Výjimkou jsou lesy v národních parcích, kde je tímto oprávněným orgánem Ministerstvo životního prostředí.

4 MĚSTO LITOMYŠL

Litomyšl je jedním z mnoha měst rozkládajících se v Pardubickém kraji. Konkrétně se nachází ve východní části kraje, na pomezí Moravy a Čech (Skřivánek, 2006). Součástí Litomyšle jsou též integrované obce Nedošín, Pohodlí, Nová Ves u Litomyšle a mnoho dalších. Podle posledního sčítání v roce 2018 zde žije něco málo přes 10 270 obyvatel. Katastrální výměra města činí 33,5 km² v centrální části Svitavské pahorkatiny. Již v Kosmově kronice české (z roku 981) se uvádí zmínka o Litomyšli, a to o litomyšlském návrší se strážním hradem (Skřivánek, c2009). Město je známé díky historickým památkám (např. Zámek Litomyšl), ale především kvůli známým osobnostem, které jsou s městem spojovány – např. Bedřich Smetana, Alois Jirásek, Božena Němcová či Olbram Zoubek (Litomyšl, 2019; Litomyšl-Základní údaje, [2019]; Gloser, c2005).

Litomyšl je veřejnoprávní korporací a je součástí Pardubického kraje, jakožto vyššího územního samosprávného celku. Město kromě samostatné působnosti plní i vybrané úkoly místní státní správy (přenesenou působnost). Obecní úřad Litomyšl je úřadem obce s rozšířenou působností (III. stupeň) a současně pověřeným obecním úřadem (II. stupeň). Zastupitelstvo města má v současné době 23 členů. Ve městě působí kontrolní, finanční a mediální výbor. Zastupitelstvem města byla zřízena rada města, která se aktuálně skládá ze 7 členů. Došlo ke zřízení zvláštního orgánu obce, Městské policie Litomyšl (Litomyšl-obec s rozšířenou působností, [2019]).

Městský úřad Litomyšl je orgánem města vzniklým na základě zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Úřad samotný je tvořen starostou, místostarosty, tajemníkem úřadu a zaměstnanci města. Pracovníci městského úřadu jsou začleněni do odborů a oddělení, které zřídila rada města. Městský úřad Litomyšl zabezpečuje úkoly, které mu byly svěřeny zastupitelstvem a radou města, mimo jiné přispívá i k činnostem zabezpečující samostatnou působnost. S výjimkou záležitostí, jež spadají do působnosti zvláštních orgánů města nebo komisí, provádí městský úřad i výkon státní správy v oblasti přenesené působnosti. Městský úřad Litomyšl zřídil řadu odborů, mezi něž patří například Správní odbor, Finanční odbor, Odbor kultury a cestovního ruchu, Odbor životního prostředí, Odbor dopravy, Městská policie a Odbor městských lesů.

4.1 Městské lesy Litomyšl

První historické zmínky o lesním majetku v okolí Litomyšle pocházejí z 15. století. Po roce 1405 byly městu darovány lesy o rozloze 450 ha, jakožto součást velkostatku Desná, rytířem

Toulovcem. Do historického lesního majetku spadá i komplex lesa, nazvaný Hrádek o rozloze 310 ha. Součástí Hrádku je od roku 1901 evidován i nově založený les na Černé hoře o výměře 40 ha. Na základě tržové smlouvy z roku 1934, která byla uzavřena s knížetem Thurn-Taxisem po první pozemkové reformě, získala Litomyšl jednu z nejvýznamnějších částí lesního majetku. Tento získaný lesní komplex byl tvořen pozemky, jež náležely obcím Strakov, Janov, Nedošínský háj a Přívrat o celkové rozloze okolo 925 ha. Další lesní majetek město získalo po válce, a to především z přidělů po zkonfiskovaném majetku. Všechno tento majetek bylo město v roce 1952 nuceno převést do vlastnictví státu. Město obdrželo dříve zabavený historický majetek zpátky až na základě Zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. Celková katastrální výměra tohoto postupně navráceného území tvořila téměř 2 000 ha (ČESKO, Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, 1991). Dne 1. února 1992 město založilo vlastní organizaci, která měla a dodnes má za úkol spravovat tento navrácený lesní majetek. Organizace dostala název Městské lesy Litomyšl (Odbor městských lesů Litomyšl) a stala se součástí organizační struktury Městského úřadu Litomyšl. V současné době vykonávají Městské lesy Litomyšl činnost odborného lesního hospodáře na 2010,48 ha, jak uvedl vedoucí Městských lesů (Městské lesy Litomyšl, c2019; Litomyšl, 2019; Novák, 2019).

Odbor městských lesů Litomyšl má na starosti hospodaření s lesním majetkem města. Městské lesy Litomyšl zabezpečují kromě jiného i těžbu a prodej dřeva, výrobu štípaného palivového dříví, pěstební práce, správu budov a cest, které slouží lesnímu hospodářství. Pro vlastníky lesů zajišťují těžbu dřeva, převoz dřeva na odvozní místa, výkup dřevin, likvidaci těžebních zbytků, likvidaci nežádoucích dřevin, údržbu cest v zimním období, a mnoho dalších úkonů. Vyjma palivového dříví produkují Městské lesy Litomyšl i další lesní produkty. Jedná se například o jehličnaté a listnaté dříví pro pilařské zpracování, tyče a tyčové výřezy, zelenou štěpku pro energetické využití, zvěřinu nebo vánoční stromky. Svou činností přispívají ke zlepšování přírodního prostředí, růstu rekreační hodnoty lesa, a to převážně v oblasti Černé hory, Nedošínského háje a Městských maštálí v oblasti obce Budislav. Jsou též oprávněny provádět podnikatelské aktivity, a to převážně v oblasti lesního hospodářství. Na stále zvyšující se poptávku po ubytování v přírodě reagovalo město rekonstrukcí stávajících hájenek v obcích Strakov a Kozlov. Obě tyto hájenky jsou částečně využívány jako kanceláře nebo ubytování pro zaměstnance Městských lesů Litomyšl. Na základě celoroční obsazenosti těchto ubytovacích zařízení bylo rozhodnuto o rekonstrukci další hájenky v obci Budislav (Městské lesy Litomyšl, c2019; Litomyšl, 2019). Všechna tato ubytovací zařízení jsou ve správě Městských lesů Litomyšl.

Městské lesy Litomyšl byly zřízeny zastupitelstvem města Litomyšle, jakožto organizační složka města. Stejně jako ostatní organizační složky města hospodaří Městské lesy Litomyšl jménem zřizovatele (Peková, 2004). Z pozice organizační složky obce nedisponují Městské lesy Litomyšl žádnou právní subjektivitou. Vykonávají úkoly pouze v samostatné působnosti, které jim byly městem svěřeny. Město si též zřídilo Odbor životního prostředí, který vykonává i přenesenou působnost, avšak s Městskými lesy nijak nesouvisí (Novák, 2019). Městské lesy Litomyšl byly založeny z více důvodů, hlavním důvodem bylo a je přispívání k zabezpečování veřejně prospěšných činností. V současné době pracuje pro Městské lesy 5 technicko-hospodářských pracovníků, 4 dělníci (2 na plný úvazek a 2 na dobu určitou), cca 10-15 lidí na dohodu o provedení práce (převážně přes léto) a okolo 20 osob samostatně výdělečně činných, kteří se podílejí na hladkém chodu celé této organizační složky. Městské lesy mají tedy 9 stálých zaměstnanců a 30 až 35 pracovníků dle potřeby. Zaměstnavatelem těchto pracovníků je zřizovatel Městských lesů město Litomyšl. Městské lesy Litomyšl sdílí společný rozpočet s jejich zřizovatelem (Peková, 2011). Tento rozpočet je členěn do osmnácti kapitol, kde Městské lesy zaujímají kapitolu č. 10. Městské lesy mimo rozpočet hospodaří i podle tzv. hospodářského plánu (Hospodářský plán, [2019]). V tomto hospodářském plánu jsou obsaženy konkrétní provozní náklady a výnosy kapitoly č. 10 na příslušný rok, které souvisejí právě s lesním hospodářstvím. Podle ředitele Městských lesů provádějí rozpočtovou činnost z 5 % a hospodářskou činnost z 95 % (Novák, 2019). Organizační složky obce jsou povinny vykonávat určené úkoly tím nejehospodárnějším způsobem a též by měly dosahovat předem stanovených příjmů v rozpočtu. Město Litomyšl nepřevádí peněžní prostředky, jež souvisejí s běžnou a pravidelnou činností Městských lesů Litomyšl na organizační složky města formou provozních záloh, jak by se dalo očekávat. Město má s Městskými lesy společný bankovní účet, ze kterého je vedoucí Městských lesů oprávněn čerpat v průběhu roku finanční prostředky, jež jsou nezbytné k zabezpečení chodu této organizační složky. Obdrží-li Městské lesy určitou výši příjmů, jsou povinny je vložit na tento společný bankovní účet, který sdílí právě s městem. Dotace, které jsou poskytnuty Městským lesům, putují na odlišný bankovní účet od běžného bankovního účtu, z kterého v průběhu roku čerpají. Tyto dotace Městským lesům poskytuje převážně Ministerstvo zemědělství na výchovu lesních porostů, zajištění porostů, šetrné technologie (koně) a obnovu porostů. Taktéž čerpají transfery z Programu rozvoje venkova na opravy lesních cest. Z tohoto programu bylo možné získat peníze od roku 2007 do roku 2013. V současné době existuje tento stejný Program rozvoje venkova, avšak je otevřen na nové období od roku 2014 do roku 2020 (ČESKO, Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, 2000; Program rozvoje venkova 2014-2020, c2009-2019).

5 FINANČNÍ ANALÝZA

Na základě potřeby provádět rozhodnutí týkající se peněz došlo ke vzniku finanční analýzy. Ze začátku byly finanční analýzy typické zobrazením absolutních změn v účetních výsledcích. Ke konci 19. století došlo v USA ke vzniku modernějšího pojetí finanční analýzy, avšak stále v této analýze byly brány v potaz pouze finanční prostředky nikoli likvidita či zadluženost, jak je tomu dnes (Harrington, 1989). Na našem území se touto problematikou blíže zabýval až Josef Pazourek, jenž posléze vydal v roce 1906 knihu. Finanční analýza je součástí finančního řízení, které je nezbytné pro zhodnocení a zpětnou vazbu podniku v jednotlivých oblastech (Kraftová, 2002). Výsledky z těchto analýz slouží nejenom pro potřeby samotné firmy, ale také poskytují důležité informace uživatelům, kteří nejsou součástí podniku, avšak jsou s ním propojeni třeba finančně. Tato finanční analýza se v minulosti zřídka používala na problematiku obcí. Postupem let byly obce nuceny finanční analýzu využívat stále častěji, z důvodu neustále se měnících ekonomických dat, chybějících všeobecně platných zásad při posuzování výsledků a kvůli překážkám při vyhotovení analýzy. Definic, které vymezují pojem finanční analýza, je celá řada (Lee, c2009). Definic, jež poslouží pro účely této bakalářské práce, sepsala ve svém díle Finanční analýza, metody, ukazatele, využití v praxi Růčková takto: „*Finanční analýza představuje systematický rozbor získaných dat, které jsou obsaženy především v účetních výkazech.*“ (Růčková, 2007, s.9) Součástí těchto analýz je hodnocení minulosti firmy, současnosti a předpovídání budoucích finančních podmínek. Cílem této analýzy je mimo jiné posoudit celkový finanční stav podniku/obce (Růčková, 2007; Knápková, 2013).

5.1 Metody použití

V průběhu let se utvořily analytické postupy, které se v současnosti využívají při zpracování těchto finančních analýz. Existuje značné množství metod, které hodnotí finanční zdraví firmy a jež jsou aplikovatelné na jednotlivé podniky. Výběr těchto metod je velice důležitý z hlediska samotné realizace. Hledisko účelnosti, nákladnosti a spolehlivosti musí být bráno v potaz při volbě metody. Podle Růčkové by mělo platit pravidlo: „*Čím lepší metody, tím spolehlivější závěry, tím nižší riziko chybného rozhodnutí a tím vyšší naděje na úspěch.*“ (Růčková, 2007, s.40) Výslednou prezentaci, v níž jsou zapracovány výsledky, je potřeba přizpůsobit příjemcům, jimž je tato prezentace určena (Jáčová, 2013). Z hlediska ekonomie se rozlišují dva základní přístupy k finanční analýze. Prvním z nich je fundamentální analýza, jež staví na znalostech souvislostí mezi ekonomickými a mimoekonomickými procesy, které jsou navzájem propojené. K této analýze je zpravidla zapotřebí značné množství dat, které nejsou

zpracovány pomocí algoritmizovaných postupů (Jáčová, 2013). Druhým přístupem je technická analýza, která využívá matematické, statisticko-matematické či jiné algoritmizované metody. Tyto metody jsou použity ke kvantitativnímu zpracování informací a posléze i zhodnocení výsledků z hlediska ekonomického. Jelikož jsou si oba tyto přístupy poměrně blízké, dochází k jejich použití dohromady (Růčková, 2007, s.43). Podle jiného autora se k těmto dvěma přístupům řadí i kauzální a komparační analýzy. Kauzální analýza se zaměřuje na hodnocení příčinně důsledkových vazeb mezi konkrétními úkazy. Naopak komparační analýza se zakládá na komparaci běžných hodnot s konkrétními ukazateli nebo na porovnání hodnot v určité srovnávací bázi (Kraftová, 2002; Růčková, 2007).

Finanční analýza používá ukazatele, mezi něž lze zařadit položky účetních výkazů, data z dalších zdrojů, popřípadě související odvozená čísla. Časové hledisko je při sestavování finanční analýzy jedno z nejdůležitějších. Platí zde nepsané pravidlo: „*Čím bude kratší doba, za kterou firmu posuzujeme, a čím méně informací budeme mít, tím více nepřesností se může při interpretaci výsledků objevit*“ (Růčková, 2007, s.41). Běžně se ukazatele člení na absolutní, rozdílové, poměrové a někdy i speciální. Podle způsobu, jakým se využijí dílčí ukazatele při sestavení analýzy, se rozlišuje metoda finanční analýzy na absolutní a relativní.

Absolutní metoda vychází z konkrétních posuzovaných hodnot jednotlivých položek účetních výkazů. Tyto základní ukazatele, jež jsou spojeny s finanční analýzou, jsou stavové a tokové. Stavové zobrazují stav v konkrétním okamžiku, naproti tomu tokové se zaměřují na vývoj v konkrétním časovém úseku. Horizontální a vertikální analýzu v sobě zahrnuje analýza absolutních ukazatelů (Růčková, 2007).

Horizontální analýza se zaměřuje na porovnání změn položek konkrétních výkazů z časového hlediska. Dochází zde k výpočtu výše změn a následné procentní vyjádření k roku základnímu. Je důležité mít k dispozici dostatečně dlouhé časové řady, aby nedocházelo k nepřesným výsledkům analýz (Růčková, 2007, s. 68; Knápková, 2013). Procentní změny mezi jednotlivými lety vychází z absolutních změn, které se zjistí jako rozdíl dvou konkrétních hodnot v čase:

$$\text{Absolutní změna} = \text{hodnota}_t - \text{hodnota}_{t-1}$$

$$\% \text{ změna} = (\text{Absolutní změna} \times 100) / \text{hodnota}_{t-1}$$

kde: t je příslušný rok;

$t-1$ rok předcházející (Metody finanční analýzy, 2019).

Vnitřnímu členění absolutních ukazatelů se věnuje vertikální analýza. Tato analýzy současně umožňuje převod položek obsažených v účetních výkazech do procentního podílu ve vztahu ke

konkrétní vybrané základně (Knápková, 2013). Tento procentní podíl se zanáší do sloupců (vertikálně), a to podle jednotlivých let (Jáčová, 2013). Vertikální analýza nám dává možnost, porovnat analyzovaný podnik s jinými podniky, které se zaměřují na stejný druh podnikání (Sedláček, 2007).

Druhou metodou pro zpracování finanční analýzy je metoda relativní, která hodnotí vzájemný vztah mezi dvěma a více absolutními ukazateli prostřednictvím podílů (Růčková, 2007; Sedláček, 2007).

Posoudit finanční situace podniku lze mnoha způsoby. Analytik zpracovávající finanční analýzu si zvolí oblast, kterou chce přesně zkoumat a podle ní si vybere i konkrétní ukazatele. Při posuzování finanční situace u obcí musí brát analytik v potaz i tu skutečnost, že obec svoji činnost nevykonává za účelem zisku (chybí ziskový motiv). Analytik tudíž musí zvážit jaké ukazatele může zohlednit a jaké nikoliv (Tetřevová, 2011).

6 ANALÝZA VYNAKLÁDANÝCH PROSTŘEDKŮ NA HOSPODAŘENÍ V MĚSTSKÝCH LESÍCH LITOMYŠL

Tato kapitola je zaměřena na analýzu každoročně vynakládaných finančních prostředků na hospodaření v Městských lesích Litomyšl. Mimo jiné je zaměřena na vývoj vynakládaných prostředků v časovém horizontu v období let 2013 až 2019, jejich absolutní změny a změny vyjádřené v procentech. Dále se zaměřuje na náklady z hlediska jejich environmentálního efektu a udržitelnosti v čase.

K účelům této bakalářské práce byla použita data obsažená v rozpočtovém hospodaření města Litomyšle, které jsou pravidelně zveřejňovány na webových stránkách města. Konkrétní informace byly upřesněny vedoucím Městských lesů Litomyšl Ing. Petrem Novákem.

6.1 Analýza rozpočtového hospodaření

Na začátku se tato podkapitola zabývá zhodnocením meziročního vývoje příjmů a výdajů v Městských lesích Litomyšl v konkrétním období. Následně je provedena podrobnější analýza růstu a poklesu těchto údajů v rozpočtu.

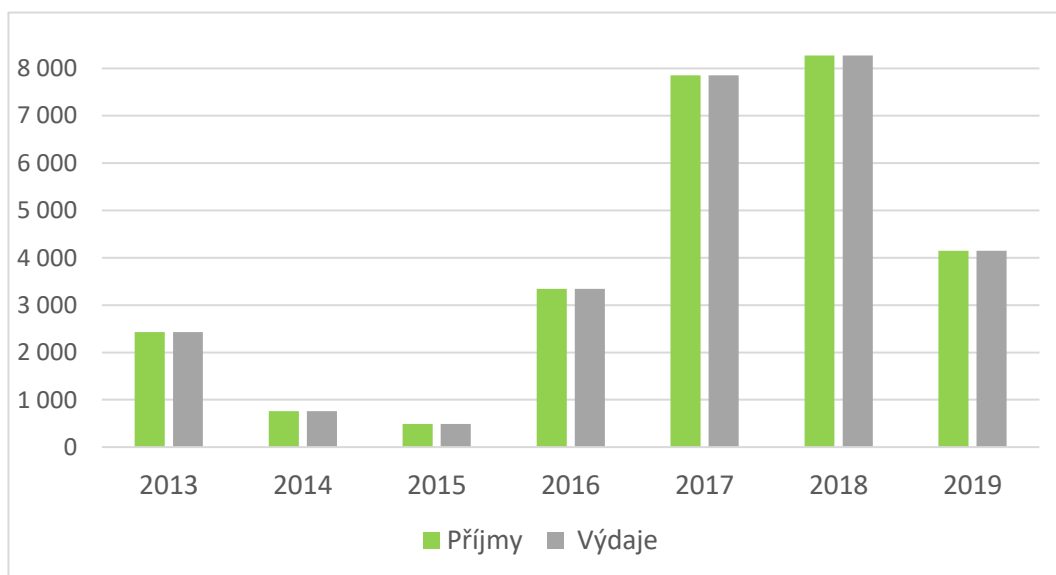
Městské lesy Litomyšl, jakožto organizační složka města Litomyšl, hospodaří s příjmy a výdaji, které jsou součástí rozpočtu města. Tento rozpočet, jak již bylo zmíněno v kapitole 4, je členěn do jednotlivých kapitol. Kapitola číslo 10 obsahuje právě již zmíněné příjmy a výdaje Městských lesů Litomyšl. Jako jediné ze všech kapitol mají Městské lesy každoročně naplánovány vyrovnané příjmy a výdaje, což dokazuje i níže uvedená tabulka č. 2. V této tabulce jsou uvedeny příjmy a výdaje, s kterými hospodařily Městské lesy v období mezi roky 2013 až 2019.

Tabulka 2: Vývoj příjmů a výdajů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)

Rok	Příjmy	Výdaje
2013	2 428	2 428
2014	760	760
2015	491	491
2016	3 345	3 345
2017	7 853	7 853
2018	8 273	8 273
2019	4 150	4 150

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (Hospodaření města, [2019])

Jak je patrné z grafu na obrázku č.1, tyto uvedené hodnoty se v jednotlivých letech nevyvíjely rovnoměrně, jak by se dalo předpokládat. K největšímu meziročnímu poklesu hodnot došlo v roce 2014, jak vyplývá z tabulky č. 3, ve které jsou uvedeny absolutní meziroční změny v tis. Kč i procentní změny. Tento pokles hodnot byl zapříčiněn více důvody. Hlavním důvodem poklesu byla oproti roku 2013 chybějící položka číslo 0269 - Opravy lesních cest. Tato položka obsahovala pravidelně poskytované dotace z Programu rozvoje venkova. Z tohoto evropského programu bylo možné čerpat finanční prostředky od roku 2007 až do roku 2013. V roce 2013 byl tento transfer poskytnut Městským lesům Litomyšl ve výši 1 698 000 Kč. V tomtéž roce došlo k ukončení dříve zmíněného programu a od roku 2014 vstoupil v platnost program nový na období 2014 až 2020. Finanční prostředky z nového Programu rozvoje venkova 2014 až 2020 čerpaly Městské lesy Litomyšl znovu až v roce 2016. Tato chybějící finanční podpora měla za následek nižší rozpočet Městských lesů v roce 2014 a 2015. K 68,7 % poklesu v roce 2014 přispělo i snížení hodnot některých položek v oblasti sociálního fondu lesů. K poklesu hodnot došlo u položky Splátky půjčených prostředků od obyvatelstva, která se týká splácení bezúročných půjček od zaměstnanců za poskytnuté finanční prostředky od zaměstnavatele. V minulosti byly tímto způsobem poskytovány značné finanční sumy zaměstnancům na nákup například dlouhodobého hmotného majetku, avšak v průběhu let docházelo ke snižování poskytovaného objemu těchto půjček. V roce 2015 byla přijata poslední splátka těchto půjček a od roku následujícího není tato položka součástí rozpočtu.

Obrázek 1: Graf popisující vývoj příjmů a výdajů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (Hospodaření města, [2019])

V roce 2016 naopak došlo ke značnému nárůstu hodnot v rozpočtu Městských lesů. Ke zvýšení rozpočtu o 2 854 000 Kč mezi roky 2015 a 2016 přispělo především opětovné čerpání dotace

z Programu rozvoje venkova 2016-2020. Tento transfer byl Městským lesům v roce 2016 poskytnut ve výši 2 955 000 Kč. V závislosti na této skutečnosti došlo k největší meziroční změně hodnot o 581,26 % mezi roky 2013 až 2019.

Dotace, jež přijaly městské lesy v roce 2013, 2016, 2017 a 2018 z Programu rozvoje venkova, činily významný finanční zdroj Městských lesů. V roce 2018 byly Městským lesům poskytnuty transfery ve výši 7 473 000 Kč z tohoto programu. Jednalo se o finanční prostředky určené na nákup traktoru, opravu lesních cest a revitalizaci rybníků.

Tabulka 3: Meziroční vývoj výdajů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období

Rok	Výdaje (v tis. Kč)	Absolutní meziroční změna	
		v tis. Kč	v %
2013	2 428	-	-
2014	760	-1 668	-68,70
2015	491	-269	-35,39
2016	3 345	2 854	581,26
2017	7 853	4 508	134,77
2018	8 273	420	5,35
2019	4 150	-4 123	-49,84

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (Hospodaření města, [2019])

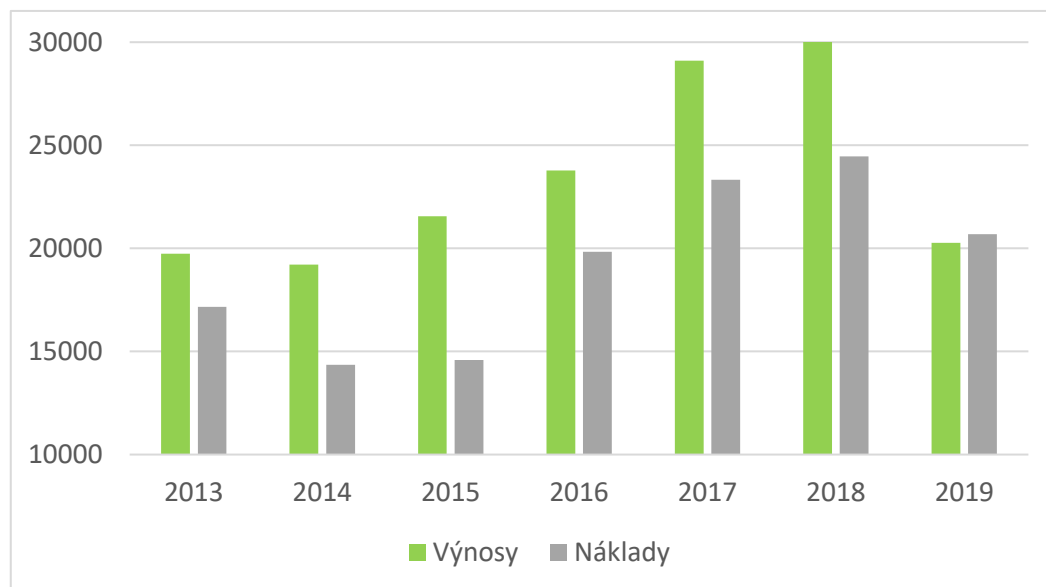
6.2 Analýza hospodářského plánu

Tato podkapitola se zaměřuje na zhodnocení meziročního vývoje výnosů a nákladů v hospodářských plánech Městských lesů v období mezi roky 2013 až 2019. Dále jsou náklady rozděleny do třech odlišných skupin podle jejich účelu a dopadu na kvalitu prostředí. Důvody meziročních vývoje jsou v rámci těchto skupin též blíže zkoumány.

Mimo rozpočtové hospodaření mají Městské lesy Litomyšl samostatný hospodářský plán, ve kterém jsou uvedeny jednotlivé předpokládané náklady a výnosy na konkrétní období. Městské lesy mají již řadu let kladný hospodářský výsledek, jak naznačují i data zachycená v grafu na obrázku č. 2 níže. Ze zkoumaného období 2013-2019 má pouze rok 2019 náklady převyšující výnosy, a to pouze o 414 000 Kč. Jak říká vedoucí Městských lesů, je to především z důvodu kůrovcové kalamity, sněhových a větrných polomů. Následkem napadení dřeva

kůrovcem došlo k výraznému poklesu cen veškerého palivového dříví v roce 2018. Se změnou těchto cen se nepočítá ani v roce 2019. S poškozenými stromy jsou úzce spojeny i zdatně vyšší náklady na zpracování tohoto kalamitního dříví.

Z dosavadních kladných hospodářských plánů Městských lesů a jejich kladných hospodářských výsledků (například v roce 2018 činily 7 891 000 Kč, v roce 2017 10 503 000 Kč a 7 325 000 Kč v roce 2016) je patrné, že naplánovaný záporný hospodářský výsledek ve výši 414 000 Kč je takřka zanedbatelný.

Obrázek 2: Graf popisující vývoj výnosů a nákladů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)

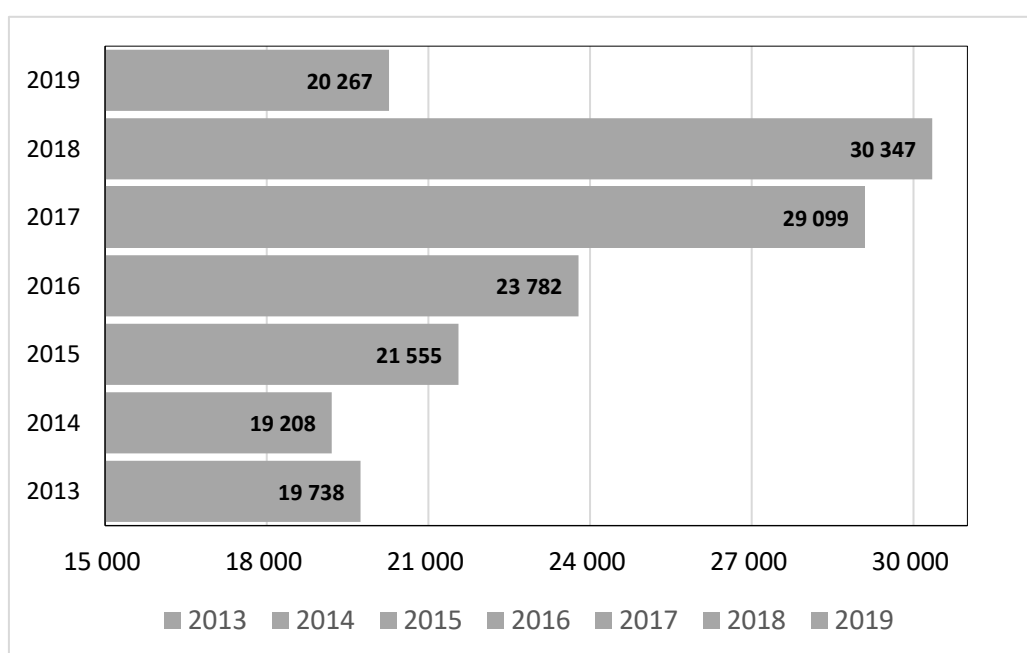
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (Hospodaření města, [2019])

VÝNOSY

Výnosy vykazují s výjimkou roku 2014 a 2019 rostoucí tendenci, která je pro hospodaření Městských lesů velice důležitá, poněvadž je výsledkem zdravého hospodaření. Nepatrný propad, jež nastal v roce 2014, byl z velké části zapříčiněn nižšími obdrženími smluvními bonusy za prodej dřeva. Tyto smluvní bonusy (slevy) jsou poskytovány některými podniky za dodržení určitého nasmlouvaného objemu dodávek dřevní hmoty. Jakmile sníží podniky množství objednaného dříví, sníží se i Městským lesům tyto poskytované bonusy.

V roce 2019 se také očekává propad výnosů oproti roku 2018, avšak nyní by se mělo jednat o zdatně propad v řádech milionů, jak ilustruje graf na obrázku č. 3. Výnosy na rok 2019 byly stanoveny v celkové výši 20 267 000 Kč, což je o 10 080 000 Kč méně než v roce předešlém. Jedním z důvodů, proč došlo k poklesu této částky, je bezpochyby nižší položka výnosů z prodeje dřeva a ostatních produktů lesa. Podle vedoucího Městských lesů Litomyšl byla tato položka upravena především s ohledem na značně rozsáhlé kácení poškozených stromů v roce

2018. Městské lesy se rozhodly v roce 2019 zaměřit spíše na výsadbu stromů, ne na jejich kácení. Na rok 2019 je naplánována výsadba 30 325 stromků, což v porovnání s 13 450 m³ vytěženého dříví v roce 2018 je pozitivní číslo. K poklesu výnosů mezi roky 2018 a 2019 přispěly i nižší očekávané transfery. Dotace z Programu rozvoje venkova, jak již bylo dříve zmíněno, se podílejí významnou měrou na výnosech v oblasti lesního hospodářství. Veškeré přijaté dotace v roce 2018 dosahovaly celkem 7 473 000 Kč, kdežto v roce 2019 se počítá pouze s 3 350 000 Kč, což je oproti roku 2018 o 55 % méně. Nižší očekávané dotace jsou zapříčiněny skutečností, že jednou z podmínek pro čerpání dotace je spolupodílení se vlastními finančními prostředky na financování dané činnosti. Jelikož se v roce 2019 počítá s nevýdělečností Městských lesů, položky obsahující dotace byly z tohoto důvodu sníženy.

Obrázek 3: Graf popisující vývoj výnosů ve sledovaném období (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování (Hospodaření města, [2019])

NÁKLADY

Vybrané náklady z hospodářského plánu Městských lesů Litomyšl v letech 2013 až 2019 jsou strukturovány do tří odlišných skupin, u kterých se budou následně hodnotit meziroční změny a důvody těchto změn. Tyto skupiny nákladů jsou utvořeny na základě bezprostředního vlivu na prostředí a nutnosti jejich vynaložení, jež přímo souvisejí s hospodařením a chodem Městských lesů. Náklady obsažené v těchto skupinách se každý rok opakují, tudíž je možné u nich zaznamenat meziroční vývoj.

První skupina je složena z **Provozních nákladů**, které nemají bezprostřední vliv na místní prostředí, ale jsou nezbytné k plynulému provozu Městských lesů. Jedná se o náklady na administrativní činnost, provoz kanceláří, atd. Přesný výčet a bližší popis těchto nákladů, které jsou do této kategorie zařazeny, nám poskytuje tabulka č. 4.

Tabulka 4: Provozní náklady vynakládané na provoz Městských lesů Litomyšl

Spotřeba materiálu
• kancelářský a provozní materiál, pneumatiky, apod.
Spotřeba tiskovin
• odborná literatura a formuláře
Spotřeba elektrické energie
• elektrická energie v budově Strakov a Kozlov
Spotřeba vody
• voda na budovách ve správě odboru
Nájemné
• nájem za honební pozemky, garáže a plochy na uskladnění mechanizace
Telekomunikační poplatky
• telekomunikační služby
Mzdové náklady
• náklady na mzdy
Ostatní osobní náklady
• mzdové náklady na dohody o provedení práce
Náklady na dlouhodobý hmotný majetek, 1 - 40tis. Kč
• vybavení ubytoven, kanceláří, motorové pily

Zdroj: vlastní zpracování (Hospodaření města, [2019])

Spotřebovávaná elektrická energie a voda jsou pouze z poloviny využívány k chodu Městských lesů. Zbylých 50 % těchto zdrojů je používáno v ubytovnách pro veřejnost. Z tohoto důvodu byly finanční prostředky v položce Spotřeba elektrické energie a Spotřeba vody úměrně upraveny a nyní tyto položky obsahují pouze částky, které byly vynaložené přímo na chod Městských lesů.

Nejdůležitější skupinu tvoří **Environmentálně relevantní náklady**. Tato druhá skupina je tvořena náklady, jež nepříznivě působí přímo na kvalitu prostředí v regionu. Ať už se jedná o vypouštění emisí z dopravních prostředků či strojů do ovzduší, nebo používání chemických prostředků na stromy. Všechny tyto položky (uvedené v tabulce č. 5) znečišťují kvalitu prostředí především v Litomyšli a blízkém okolí.

Tabulka 5: Environmentálně relevantní náklady vynakládané na provoz Městských lesů Litomyšl

Spotřeba pohonných hmot
• pohonné hmoty do traktoru, osobních aut, motorových pil, křovinořezů, postřikovačů,...
Spotřeba chemie
• chemické prostředky na ochranu lesa (Roundup, Fusilade, Novozir, Cervocol)
Náklady na lesní práce
• provedení prací v těžbě a přibližování dříví, pěstební činnosti a výroba palivového dříví

Přepravné, nakládka a vykládka
<ul style="list-style-type: none"> • náklady na vagónování a dopravu dřevní hmoty
Přepravné, nakládka a vykládka vykoupené dřevní hmoty
<ul style="list-style-type: none"> • přeprava vykoupené dřevní hmoty

Zdroj: vlastní zpracování (Hospodaření města, [2019])

Třetí a poslední skupina pravidelně vynakládaných prostředků se týká **Environmentálně nerelevantních nákladů**, tudíž nákladů bez bezprostředního vlivu na místní prostředí.

U těchto nákladů dochází ke spotřebě vzácných zdrojů, které ale neovlivňují přímo kvalitu prostředí v regionu, jak je tomu u nákladů zobrazených v tabulce č. 5. Výčet všech položek zařazených do kategorie Environmentálně nerelevantních nákladů je uveden v tabulce č. 6, ve které jsou obsaženy i podrobnější popisy těchto jednotlivých položek.

Tabulka 6: Environmentálně nerelevantní náklady na provoz Městských lesů Litomyšl

Spotřeba ochranných pomůcek
<ul style="list-style-type: none"> • přilby, respirátory, brýle, rukavice, chrániče sluchu, apod.
Spotřeba pracovních oděvů
<ul style="list-style-type: none"> • spotřeba pracovních oděvů dělníků a THP
Spotřeba pletiva
<ul style="list-style-type: none"> • pletivo pro oplocení nově založených listnatých kultur a jedle
Opravy a udržování hmotného a nehmotného investičního majetku
<ul style="list-style-type: none"> • opravy dopravních prostředků a mechanizace (drtič, půdní fréza, apod.)
Opravy a udržování HIM, NHIM
<ul style="list-style-type: none"> • opravy motorových pil, křovinořezů a postřikovačů
Náklady na reprezentaci
<ul style="list-style-type: none"> • občerstvení na poplatkových naháňkách, apod.

Zdroj: vlastní zpracování (Hospodaření města, [2019])

Jak naznačují hodnoty jednotlivých položek v tabulce č. 7, Provozní náklady Městských lesů Litomyšl se v průběhu let nijak výrazně nemění. K relativně nepatrnému nárůstu došlo v položce Spotřeba materiálu v roce 2017, kdy bylo nutné pořídit větší množství kancelářského a provozního materiálu. Mimo jiné byly v tomto roce pořízeny i nové pneumatiky na některá motorová vozidla, která jsou v majetku Městských lesů. Se všemi těmito níže uvedenými položkami v tabulce č. 7 úzce souvisí ceny, za které jsou Městským lesům poskytovány. V závislosti na růstu cen došlo k mírnému nárůstu vynakládaných prostředků na konkrétní položky. Naopak u položky Telekomunikační poplatky byl od roku 2013 do roku 2018 trend spíše klesající. U položky Mzdové náklady vidíme mezi roky 2015, 2016 a 2017 mírný pokles, jehož příčinou je odchod 2 zaměstnanců do důchodu. Místa těchto zaměstnanců nebyla až

do roku 2018, kdy byl přijat jeden nový zaměstnanec, nikým nahrazena. Ve 3 587 000 Kč na rok 2019 je navíc započítán plat jednoho pracovníka spolu s plánovaným nárůstem tabulkových mezd. Skupina Ostatních osobních nákladů se vyvíjela ve sledovaném období relativně nerovnoměrně. Výše těchto nákladů se vyvíjí v závislosti na počtu potřebných pracovníků v jednotlivých letech. Jedná se převážně o brigádníky na letní měsíce, kteří vykonávají určité drobnější práce typu: nátěr informačních tabulí, rozcestníků, apod. V roce 2013, 2014 a 2015 byly vynakládány finanční prostředky na nákup dlouhodobého hmotného majetku viditelně vyšší oproti zbytku sledovaného období. Důvodem těchto vyšších hodnot v první polovině sledovaného období je nákup vybavení do nově zrekonstruovaných ubytoven. Ještě v roce 2017 došlo k dodatečnému nákupu drobnějšího vybavení na ubytovny i do kanceláří.

Tabulka 7: Provozní náklady Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)

Položka	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spotřeba materiálu	180	180	180	180	250	200	150
Spotřeba tiskovin	3	3	3	3	3	3	3
Spotřeba elektrické energie	30	30	25	25	35	42,5	42,5
Spotřeba vody	2,5	2,5	2,5	2,5	5	5	7,5
Nájemné	15	15	15	15	15	15	15
Telekomunikační poplatky	70	70	50	50	40	40	45
Mzdové náklady	3142	3142	2954	2794	2766	3285	3587
Ostatní osobní náklady	150	150	180	250	280	250	250
Náklady na DHM*	350	400	400	100	300	100	40
Provozní náklady celkem	3942,5	3992,5	3809,5	3419,5	3694	3940,5	4140

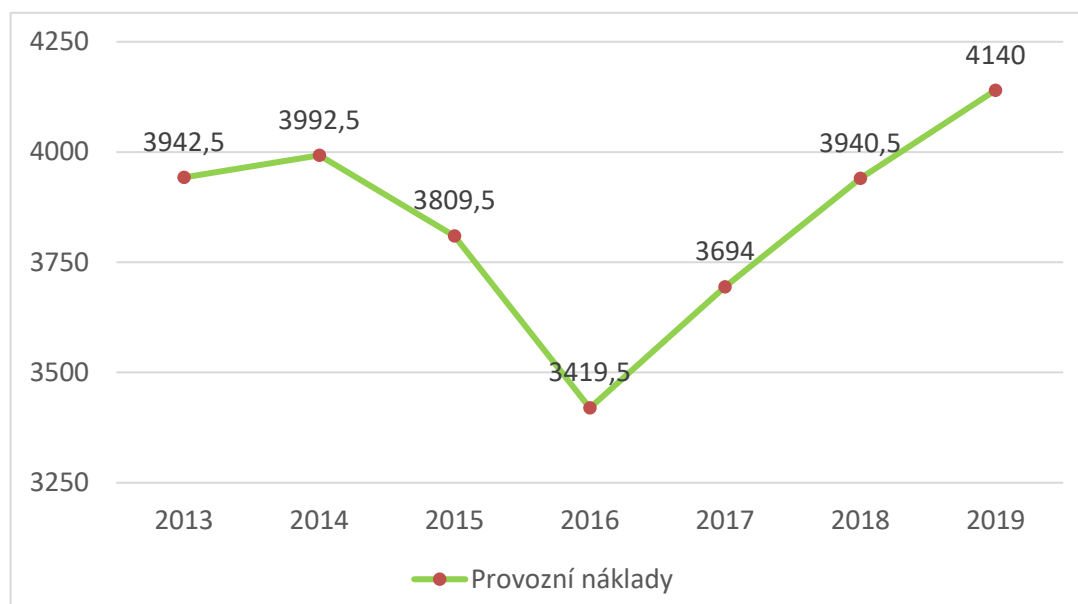
*Náklady na dlouhodobý hmotný majetek, 1-40 tis. Kč

Zdroj: vlastní zpracování (Hospodaření města, [2019])

Celkové Provozní náklady ve sledovaném období 2013 až 2019 mají proměnlivý charakter. Největší úspory bylo dosaženo v roce 2016, kdy celkové Provozní náklady klesly na hodnotu 3 419,5 tis. Kč. V první polovině sledovaného období došlo k viditelnému poklesu vynaložených Provozních nákladů, naproti tomu roky 2016 až 2019 se vyznačují růstovým trendem, jak naznačují data v grafu na obrázku č. 4 níže. Tento viditelný růstový trend je v posledních čtyřech letech úzce propojen s neustále se zvyšujícími cenami statků a služeb.

S nepřetržitě zvyšujícími se cenami musí počítat i vedoucí Městských lesů Litomyšl při každoročním sestavování hospodářského plánu, ať už se jedná o telekomunikační služby nebo každoroční zvyšování mezd. Jak je patrné z tabulky č. 7, Městské lesy Litomyšl nejsou organizační složkou, která by každoročně pouze zvyšovala jednotlivé položky Provozních

nákladů bezdůvodně. Pokud není potřeba pořídit více kancelářského materiálu, tiskovin, apod. v konkrétním roce, Městské lesy na to reagují snížením hodnot těchto položek. S tím úzce souvisí i udržitelnost, ke které Městské lesy pozitivně přispívají svým dosavadním fungováním ve sledovaném období.

Obrázek 4: Graf popisující vývoj celkových Provozních nákladů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování (Hospodaření města, [2019])

Další velice významnou skupinou nákladů jsou Environmentálně relevantní náklady, které v sobě zahrnují řadu důležitých položek. Ze získaných dat, které zobrazuje tabulka č. 8 je patrné, že každá položka nákladů se vyvíjela ve sledovaném období odlišně. U položky Spotřeba pohonných hmot je patrný od roku 2014 spíše klesající trend, který postupně přechází v hodnoty neměnné. Tento pokles vynakládaných finančních prostředků na pohonné hmoty je spojen s pořízením úspornějších automobilů, které jsou určeny zaměstnancům Městských lesů k výkonu jejich povinností. Do roku 2016 byl na drcení klestu používán převážně traktor, který měl při této činnosti enormní spotřebu pohonných hmot. Od téhož roku si drcení klestu nezabezpečují Městské lesy Litomyšl sami, nýbrž je tato činnost zadávána jiné organizaci. Další důležitou položku tvoří Spotřeba chemie, která se v Městských lesích využívá v podobě chemických přípravků Roundup, Fusilade, Novozir a Cervocol. Tyto prostředky se využívají především na houbová onemocnění stromů a buření trávy. Městské lesy Litomyšl tyto chemické prostředky využívají až jako poslední variantu, pokud všechny ostatní pokusy o řešení problému jiným způsobem selžou. Jak vyplývá z tabulky č. 8, náklady na spotřebu chemických prostředků se již pět let nezvyšují, což je velice pozitivní, nejen z hlediska místní kvality prostředí, ale i z hlediska udržitelnosti. Položku Náklady na lesní práce tvoří veškeré činnosti spojené s těžbou dříví, přibližováním dříví, pěstební činností a výrobou palivového dříví. U této

položky dochází k nepatrnému nárůstu každým rokem (kromě roku 2019) z důvodu zvyšujících se cen. Náklady na Převravné, nakládku a vykládku se mění v závislosti na objemu dřevní hmoty, která byla v roce 2017 a 2018 vyšší. Naopak v roce 2019 se nebude těžit v takové míře jako v předešlých dvou letech. Městské lesy Litomyšl upřednostňují přepravu dřeva prostřednictvím vlaků pouze na delší vzdálenosti. Za pomoci vlaků distribuují dřevo z České Třebové do Plané nad Lužnicí (Jihočeský kraj) a Štětí (Ústecký kraj), což je z hlediska environmentálního efektu pozitivnější než distribuce motorovými vozidly. Motorová vozidla jsou využívána do ostatních okolních obcí, kam by se vlaková doprava nevyplatila.

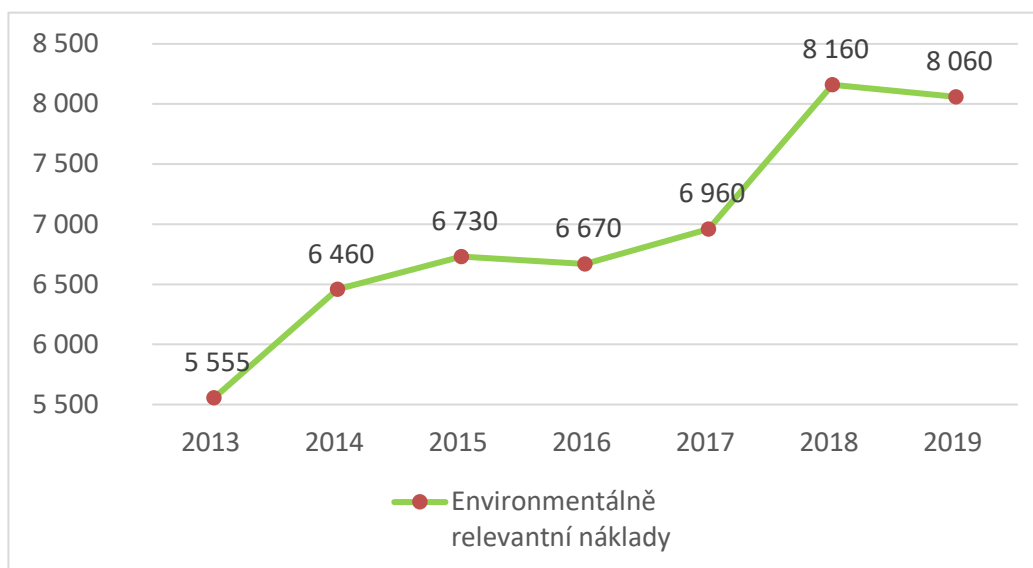
Tabulka 8: Environmentálně relevantní náklady Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)

Položka	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spotřeba pohonných hmot	350	380	360	350	300	300	300
Spotřeba chemie	50	70	60	60	50	50	50
Náklady na lesní práce	4800	5200	5500	5500	5800	6800	7000
Převravné, nakládka a vykládka	350	800	800	750	800	1000	700
Převravné, nakládka a vykládka*	5	10	10	10	10	10	10
Environmentálně relevantní náklady celkem	5555	6460	6730	6670	6960	8160	8060

* Převravné, nakládka a vykládka spojená s vykoupenou dřevní hmotou

Zdroj: vlastní zpracování (Hospodaření města, [2019])

Celkové Environmentálně relevantní náklady ve sledovaném období 2013 až 2019 mají proměnlivý charakter. V prvních třech sledovaných letech došlo k viditelnému růstu vynaložených nákladů. Naproti tomu roky 2016 a 2019 se vyznačují mírným poklesem oproti rokům předcházejícím, jak zachycuje graf na obrázku č. 5. Mezi roky 2016, 2017 a 2018 opětovně došlo k nepatrnému nárůstu vynaložených nákladů.

Obrázek 5: Graf popisující vývoj celkových Environmentálně relevantních nákladů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování (Hospodaření města, [2019])

Nákladů, které působí přímo na místní kvalitu prostředí, je oproti provozním nákladům znatelně méně. Největší meziroční nárůst nákladů o 17,24 % nastal v roce 2018, jak zobrazuje tabulka č. 9 a souvisel s vyšším množstvím produkovaného dříví. Lze tedy říci, že získaná data se vyznačují spíše mírným, avšak růstovým trendem, s výjimkou roku 2016 a 2019. Položky působící na kvalitu místního prostředí nejvíce jsou v posledních třech letech relativně stále stejně vysoké. Pokud by byly Městské lesy schopny udržet objem stávajících nákladů i v následujících obdobích, byl by to velice pozitivní výsledek, jak pro Městské lesy, tak především pro místní obyvatele. Nedošlo-li by k výraznému růstu, bylo by to přínosem i pro budoucí generace z hlediska udržitelnosti hospodaření v Městských lesích.

Tabulka 9: Meziroční vývoj Environmentálně relevantních nákladů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)

Rok	Environmentálně relevantní náklady	Meziroční změna	
		v Kč	v %
2013	5 555	-	-
2014	6 460	905	16,29
2015	6 730	270	4,18
2016	6 670	-60	-0,89
2017	6 960	290	4,35
2018	8 160	1200	17,24
2019	8 060	-100	-1,23

Zdroj: vlastní zpracování (Hospodaření města, [2019])

Třetí a poslední skupinu tvoří Environmentálně nerelevantní náklady, uvedené v tabulce č. 10, jež jsou vynakládány na provoz Městských lesů Litomyšl. V této skupině nákladů je celkem šest položek, což je o jednu položku více než u předešlé skupiny relevantních nákladů. Do třetí skupiny nákladů jsou zařazeny položky, které přímo neovlivňují kvalitu prostředí v okolí Litomyšle. Jednou z těchto položek je Spotřeba ochranných pomůcek, které jsou nezbytné pro ochranu zaměstnanců při práci. U této položky, stejně jako u položky Spotřeba pracovních oděvů, Opravy a udržování dlouhodobého hmotného majetku a Nákladů na reprezentaci, se výše finančních prostředků ve sledovaném období neměnila. Naproti tomu došlo ke kolísání hodnot v položkách Spotřeba pletiva a Opravy a udržování hmotného a nehmotného investičního majetku. Pletivo se v Městských lesích používá převážně na ochrany stromů před okusem zvěře. V roce 2015, 2018 a 2019 byl nárůst finančních prostředků na Opravy a udržování hmotného a nehmotného investičního majetku zapříčiněn zvýšenou potřebou oprav. V průběhu roku se provádí pravidelné údržby vlastního majetku, avšak někdy je zapotřebí provést i větší opravy, které jsou finančně náročnější a dopředu mnohdy nepředvídatelné.

Tabulka 10: Environmentálně nerelevantní náklady Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)

Položka	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spotřeba ochranných pomůcek	5	5	5	5	5	5	5
Spotřeba pracovních oděvů	40	40	40	40	40	40	40
Spotřeba pletiva	50	50	50	30	30	40	40
Opravy a udržování HIM, NHIM*	100	100	150	100	100	150	150
Opravy a udržování DHM**	30	30	30	30	30	30	30
Náklady na reprezentaci	20	20	20	20	20	20	20
Environmentálně nerelevantní náklady celkem	245	245	295	225	225	285	285

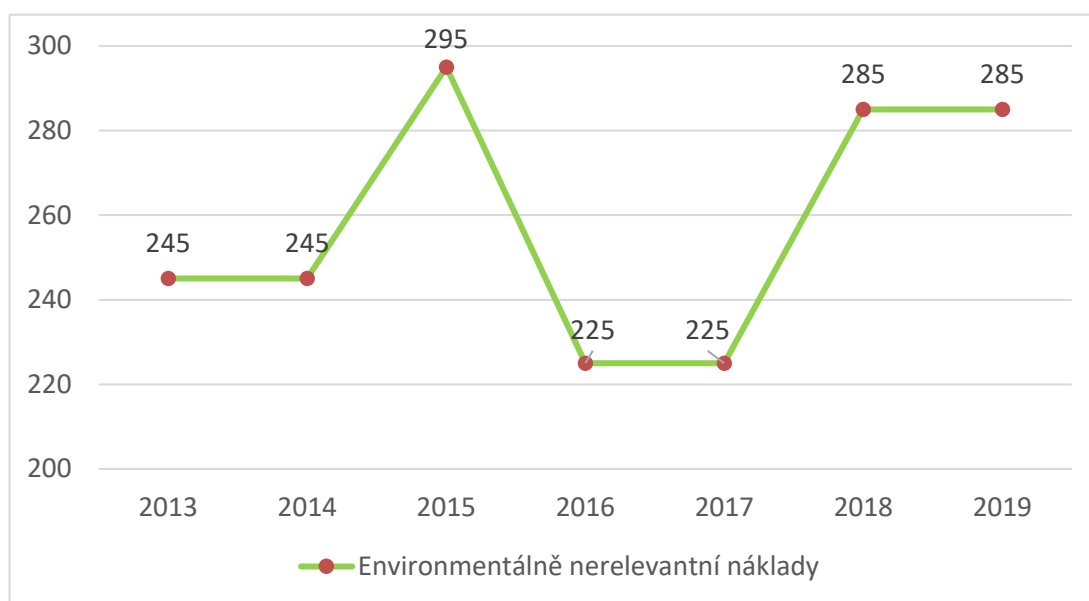
* Opravy a udržování hmotného a nehmotného investičního majetku

**Opravy a udržování dlouhodobého hmotného majetku

Zdroj: vlastní zpracování (Hospodaření města, [2019])

Celkové Environmentálně nerelevantní náklady ve sledovaném období 2013 až 2019 mají proměnlivý charakter. Graf na obrázku č. 6 zachycuje získaná data, která se až na výjimku v roce 2015, opakovaně po dobu dvou let drží ve stejné výši. K největšímu meziročnímu nárůstu nákladů o 26,67 % došlo mezi roky 2017 a 2018. Tento nárůst byl zapříčiněn vyššími náklady vynaloženými na Opravy a udržování hmotného a nehmotného investičního majetku v roce 2018 a též nárůstem spotřebovávaného pletiva v témže roce. Náklady na tyto položky se odvíjejí od potřeby v každém roce, tudíž lze pouze částečně dopředu určit jejich výši. Nejvíce

uspořené finanční prostředků bylo mezi roky 2015 a 2016 a to 23,73 %. Tato úspora je též výsledkem změny položek Spotřeby pletiva a Opravy a udržování hmotného a nehmotného investičního majetku. Jak je patrné z dat uvedených výše, Městské lesy Litomyšl nejsou jednou z organizací, která by každoročně pouze navyšovala objem jednotlivých položek nákladů bezdůvodně. Tento nárůst je vždy spojen se zvýšenou potřebou konkrétního statku v daném roce, bez kterého se Městské lesy jen těžko obejdou. V dnešní době neustále dochází ke spotřebě čím dál většího objemu vzácných zdrojů, kterých postupem času ubývá. Pokud by byly Městské lesy Litomyšl schopné udržet stejnou výši Environmentálně nerelevantních nákladů i řadu dalších let, bylo by to přínosem nejen pro okolí Litomyšle, ale i pro celou Zemi. S tím je úzce propojena i udržitelnost vzácných zdrojů pro budoucí generace.

Obrázek 6: Graf popisující vývoj celkových Environmentálně nerelevantních nákladů Městských lesů Litomyšl ve sledovaném období (v tis. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování (Hospodaření města, [2019])

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo provést analýzu vynakládaných finančních prostředků na hospodaření v městských lesích ve vybrané obci a následně i zhodnotit udržitelnost tohoto hospodaření včetně potenciálu úspor. Za těmito záměry byla použita data uvedená v rozpočtech a hospodářských plánech, která jsou pravidelně zveřejňována zvolenou obcí na jejich webových stránkách. Tyto údaje byly zpracovány do tabulek a grafů, u kterých byl následně, v časovém horizontu let 2013 až 2019, sledován meziroční vývoj a jeho důvody.

V první etapě šesté kapitoly bylo porovnáno rozpočtové hospodaření ve sledovaném období. Byl zde proveden výpočet absolutních meziročních změn v tisících Kč i v procentech a následně byly nastalé změny odůvodněny. Největší absolutní změny v rozpočtech byly zaznamenány mezi roky 2015 a 2016, kdy došlo k nárůstu hodnot o více jak pět set procent. Tento nárůst byl zapříčiněn opětovným čerpáním dotace z evropského programu. Tyto výsledky ukazují, že ať už se jedná o dotace obdržené z Evropské unie nebo od státu, všechny tyto dotace jsou velice významné pro chod územních samospráv i jejich organizačních složek. Pokud by Městské lesy Litomyšl nebyly pravidelnými příjemci transferů z evropských programů, jejich výkon činnosti by byl značně omezen. Nebyly by schopny pravidelně realizovat nákladnější opravy, nákupy či revitalizace, které jsou přínosem pro široké okolí, pouze ze svých vlastních prostředků.

Druhá etapa šesté kapitoly se zabývá náklady a výnosy, se kterými Městské lesy hospodaří o poznání více než se samotným rozpočtem. U nákladů a výnosů byl porovnán meziroční vývoj ve sledovaném období. Městské lesy měly pravidelně sestaven kladný hospodářský plán, ve kterém výnosy značně převyšovaly náklady. Až v hospodářském plánu na rok 2019 došlo k obratu, kdy náklady převyšují výnosy o více jak čtyři sta tisíc Kč. Tento záporný hospodářský výsledek byl zapříčiněn napadením značného množství porostů kůrovcem, který páchal škody na dřevinách již v letech předcházejících. Jak ukazuje rozsáhlá rešerše v první kapitole, lesní hospodářství je ovlivňováno řadou faktorů, které nejsou dopředu předvídatelné. Vývoj hospodářských plánů jasně naznačuje každoroční výdělečnost Městských lesů, která je ve skutečnosti v řádech milionů. Výnosová část hospodářských plánů měla až do roku 2018 rostoucí trend, který byl v roce 2019 přerušen. Na základě výsledků ukazatelů hospodaření Městských lesů ve sledovaném období je tento pokles hodnot v roce 2019 takřka zanedbatelný.

Ve třetí etapě šesté kapitoly byly do tří odlišných skupin rozděleny náklady podle konkrétních položek, které obsahují. Tyto položky byly hodnoceny podle účelu použití a bezprostředního vlivu na kvalitu místního prostředí. První skupinu tvoří Provozní náklady, které mají ve sledovaném období proměnlivý charakter. Výše těchto nákladů intenzivně reaguje na změnu

cen statků i služeb, které jsou nezbytné k zabezpečení činnosti Městských lesů. Největších úspor bylo dosaženo v roce 2016, kdy došlo ke snížení položky mzdové náklady. U položky spotřeba chemie ve skupině Environmentálně relevantních nákladů nedošlo ve sledovaném období k nárůstu hodnot, jak by se dalo očekávat. Jak vyplývá i z výše uvedených výsledků, Městské lesy pouze nezvyšují hodnoty položek, ale dochází zde i ke snížení položek podle potřeb v konkrétním roce. Skupina Environmentálně nerelevantních nákladů se ve sledovaném období opakovaně po dobu dvou let držela ve stejné výši. Tyto náklady se mění v závislosti na potřebách v průběhu roku.

Výsledky ukazatelů potvrzují ekonomickou i environmentální udržitelnost hospodaření Městských lesů z dlouhodobého hlediska. Celkový přístup zvoleného města k lesnímu hospodaření se dá označit za velice pozitivní. Sledované Městské lesy se snaží minimalizovat veškeré potřebné náklady, ale především ty náklady, které přímo působí na místní kvalitu prostředí (Environmentálně relevantní náklady). Je zde patrná snaha omezovat náklady na nákup chemických prostředků a pohonných hmot v průběhu sledovaného období.

Jak vyplývá i z výše uvedených výsledků, Městské lesy pravidelně dosahují kladných hospodářských výsledků, které jsou často v řádech milionů. Potenciál úspor je významně ovlivněn přírodními podmínkami, které nelze dopředu předvídat. Jak naznačují i výsledky ukazatelů, potenciál pro dosažení úspor v Městských lesích není v současné době žádný nebo zanedbatelný.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] BELL, Simon a Stephen MORSE, 2008. *Sustainability indicators: measuring the immeasurable?*. 2nd ed. Sterling, VA: Earthscan. ISBN 978-1-84407-299-6.
- [2] BOWYER, Jim L, Rubin SHMULSKY a John G HAYGREEN, c2007. *Forest products and wood science: an introduction*. 5th ed. Ames, Iowa: Blackwell. ISBN 978-0-8138-2036-1.
- [3] ČAMROVÁ, Lenka, 2007. *Ekonomie a životní prostředí: nepřátelé, či spojenci?*. Praha: Alfa Publishing. ISBN 978-80-86851-69-3.
- [4] GLOSER, Jaroslav Jan, c2005. *Litomyšl: městem krok za krokem*. Praha: Argo. ISBN 80-720-3749-8.
- [5] HADRABOVÁ, Alena, 2008. *Veřejná správa životního prostředí*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1407-9.
- [6] HARRINGTON, Diana R. a Brent D. WILSON, 1989. *Corporate financial analysis*. 3rd ed. Homewood, IL: BPI. ISBN 02-560-6514-4.
- [7] JÁČOVÁ, Helena a Martina ORTOVÁ, 2013. *Finanční řízení podniku v příkladech*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7478-001-1.
- [8] KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ, 2012. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-910-4.
- [9] KLAUS, Václav, 2007. *Modrá, nikoli zelená planeta: co je ohroženo: klima, nebo svoboda?*. Praha: Dokořán. ISBN 978-80-7363-152-9.
- [10] KNÁPKOVÁ, Adriana, Drahomíra PAVELKOVÁ a Karel ŠTEKER, 2013. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 2., rozš. vyd. Praha: Grada. Prosperita firmy. ISBN 978-80-247-4456-8.
- [11] KRAFTOVÁ, Ivana, 2002. *Finanční analýza municipální firmy*. V Praze: C.H. Beck. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-717-9778-2.
- [12] KRAMER, Matthias et al, 2005a. *Mezinárodní management životního prostředí: 1. svazek, Interdisciplinární rámcové podmínky environmentálně orientované řízení podniku*. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-919-X.
- [13] KRAMER, Matthias, Heinz STREBEL a Jiřina JÍLKOVÁ, 2005b. *Mezinárodní management životního prostředí*. Praha: C.H. Beck. Beckova edice ekonomie. ISBN 80-717-9921-1.

- [14] KŘÍŽ, Radko, 2013. Udržitelný rozvoj a veřejná správa. Žilina: Georg - Juraj Štefuň. ISBN 978-80-8154-047-9.
- [15] LACINA, Karel, 2003. *Nové přístupy k environmentálnímu managementu veřejné správy: metodicko analytická studie*. Pardubice: Univerzita Pardubice. Vědecké spisy (Univerzita Pardubice. Ekonomicko-správní fakulta). ISBN 80-719-4631-1.
- [16] LEE, Alice C., John C. LEE a Cheng F. LEE, c2009. *Financial analysis, planning & forecasting: theory and application*. 2nd ed. New Jersey: World Scientific. ISBN 978-981-270-608-9.
- [17] MERTL, J. et al, 2017. Souhrnná zpráva o životním prostředí v krajích ČR 2016. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_zivotni_prostredi_kraje_2016/\\$FILE/SOPSPZP-Souhrnna_zprava-20180115.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_zivotni_prostredi_kraje_2016/$FILE/SOPSPZP-Souhrnna_zprava-20180115.pdf)
- [18] MERTL, J. et al, [2017]. Zpráva o životním prostředí v Pardubickém kraji 2016. In: *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/zpravy_zivotni_prostredi_kraje_2016
- [19] MEZŘICKÝ, Václav, ed., 2005. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha 8: Portál. ISBN 80-7367-003-8.
- [20] NOVÁK, Petr. Osobní rozhovor s vedoucím Městských lesů Litomyšl. Strakov, 25. 3. 2019.
- [21] PEKOVÁ, Jitka, 2011. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-614-1.
- [22] PEKOVÁ, Jitka, 2004. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press. ISBN 80-726-1086-4.
- [23] PROUSEK, Jozef a Gabriel ČÍK, 2011. *Základy ekologie a environmentalistiky*. 3. vyd. Bratislava: Nakladatelství STU. ISBN 978-80-227-3601-5.
- [24] REKTOŘÍK, Jaroslav a Jan ŠELEŠOVSKÝ, 2002. *Jak řídit kraj, město, obec: rukověť územní samosprávy*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2956-0.
- [25] RIEDL, Marcel et al, 2017. Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2016. In: *Ministerstvo zemědělství ČR* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2017 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/567452/Zprava_o_stavu_lesa_2016.pdf

- [26] RIEDL, Marcel et al, 2018. Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2017. In: *Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2018 [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: http://www.uhul.cz/images/ke_stazeni/zelenazprava/ZZ_2017.pdf
- [27] RŮČKOVÁ, Petra, 2007. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. Praha: Grada. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-1386-1.
- [28] SEDLÁČEK, Jaroslav, 2007. *Finanční analýza podniku*. Brno: Computer Press. Praxe manažera (Computer Press). ISBN 978-80-251-1830-6.
- [29] SKŘIVÁNEK, Milan, c2009. *Litomyšl 1259-2009: město kultury a vzdělávání*. Litomyšl: Město Litomyšl. ISBN 978-80-254-5129-8.
- [30] SKŘIVÁNEK, Milan, 2006. *Litomyšl*. Praha: Paseka. Zmizelé Čechy. ISBN 80-718-5744-0.
- [31] TETŘEVOVÁ, Liběna, 2011. *Veřejný a podnikatelský sektor*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-043-0.
- [32] Lesní hospodářství, 2013. *Vítejte na zemi* [online]. Praha: CENIA [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: http://www.vitejtenazemi.cz/cenia/index.php?p=lesni_hospodarstvi&site=spotreba
- [33] *Lokality soustavy Natura 2000 v Pardubickém kraji* [1:150000], 2014. Pardubice: Pardubický kraj. ISBN 978-80-87769-03-4.
- [34] *Evropsky významné lokality Pardubického kraje*, 2012. Pardubice: Pardubický kraj. ISBN 978-80-87769-01-0.
- [35] Obnova lesa: Proč si hýčkat les, [2015]. In: *Lesní pedagogika* [online]. Tábor: Simopt [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.lesnipedagogika.cz/data/web/proskoly/tyden-lesu-2016/5-obnova.pdf>
- [36] Pardubický kraj, [2017]. *Místopisný průvodce* [online]. Valašské Meziříčí: WANET [cit. 2018-11-22]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/kraj/9/pardubicky/>
- [37] Litomyšl-obec s rozšířenou působností, [2019]. *Město Litomyšl* [online]. Litomyšl [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?lang=cz&co=mesto_litomysl&akce=orp
- [38] Litomyšl-Základní údaje, [2019]. *Město Litomyšl* [online]. Litomyšl [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?id_str=1311053145839

- [39] Litomyšl, 2019. *Wikipedie* [online]. 27.1.2019 [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Litomyšl>
- [40] Městské lesy Litomyšl: O nás, c2019. *Město Litomyšl* [online]. Litomyšl [cit. 2019-03-16]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?lang=cz&co=mestske_lesy&akce=text&id=1272836902153
- [41] ČESKO, Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, 1991. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR, ročník 1991, číslo 229. Dostupné také z: <https://www.noveaspi.cz/products/search>
- [42] ČESKO, Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů: Lesní zákon, 1995. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR, ročník 1995, číslo 289. Dostupné také z: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/1/43356/1/2>
- [43] ČESKO, Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, 2000. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR, ročník 2000, číslo 250. Dostupné také z: http://ftp.aspi.cz/opispdf/2000.html#castka_73
- [44] Metody finanční analýzy, 2019. In: *Mendelova univerzita v Brně* [online]. Brno: Mendelova univerzita Brno [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=76
- [45] Hospodaření města, [2019]. *Město Litomyšl* [online]. Litomyšl [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: http://www.litomysl.cz/?lang=cz&co=mesto_litomysl&akce=hospodareni
- [46] Program rozvoje venkova 2014-2020, c2009-2019. In: *EAGRI: Ministerstvo zemědělství* [online]. Praha 1: Ministerstvo zemědělství [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>
- [47] Funkce lesa, c2019. *Mezi stromy* [online]. Praha: Nadace dřevo pro život, 28.12.2016 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.mezistromy.cz/ekosystem-lesa/funkce-lesa/odborny>
- [48] Lesník a jeho činnost: Kategorie lesů, c2019. *Mezi stromy* [online]. Praha: Nadace dřevo pro život, 28.12.2018 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.mezistromy.cz/lesnik-a-jeho-cinnost/kategorizace-lesu/odborny>
- [49] Ochrana lesa, c2019. *Mezi stromy* [online]. Praha: Nadace dřevo pro život, 2017 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.mezistromy.cz/ochrana-lesa>

- [50] Ochrana lesů, 2018. *Lesy ČR* [online]. Hradec Králové: Lesy České republiky, 2018 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://lesycr.cz/pece-o-les/ochrana-lesu/>
- [51] Zemědělská půda v ČR z pohledu statistiky: Zaostřeno na ekologické zemědělství, 2017. In: *DOCPLAYER* [online]. Olomouc: ČTPEZ, 2017 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/68683543-Zemedelska-puda-v-cr-z-pohledu-statistiky-zaostreno-na-ekologicke-zemedelstvi.html>
- [52] Co je to les, [2018]. *Info o lese* [online]. Řečany nad Labem: Lesoškolky [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://infolese.cz/co-je-to-les.htm>
- [53] Lesy, Certifikace trvale udržitelného lesního hospodaření, [2017]. *PEFC* [online]. Praha 6: PEFC Česká republika [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <http://www.pefc.cz/lesy/>